

Irodalmi Jelen hu.

Káin tragédiája az
Ember tragédiája

Bora: Kivágott
csemeték árnyéka

Podmaniczky Szilárd:
Fehérből fekete

Nyerges Gábor Ádám:
Mondjuk, a prímek

Tamás Kincső
tovább mesél

– Fabula Smaragdina

Barnás Márton:
Üdv, Édes Otthon!

Debreczeny György:
Kelet-Európai Lakkcipő

Szépen továbbadtam
a félelmeimet

– Interjú

Szabó T. Annával

Napközben a
számlagyár, este
a papleány birtokostul

– Beszélgetés

Bálint Tamással

Balázs Béla: A Csend

BORA

KIVÁGOTT CSEMETÉK ÁRNYÉKA

nézz uram
rossz szememmel!
a törvény
hányadik olvasatban
kegyelem?

★

mint kivágott csemete
árnyéka
tested álmomon átzuhan
az idő letelt
pásztoróra
hűséggel csal

★

a víz éppoly hideglelősen langyos,
mint anyám keresztelőmedencéjében,
mikor testhőmérséklet alá hűlt,
és kocsonyásan dermedni
kezdt körülöttem
az alkony.
mígnem anyám köldöke alatt
egy villámlás új eget hasított.
s őt magam mögött hagytam
a régi égbe fagyva.

★

már születés előtt
földre rak anyám
az eget
lehullt levelek
takarják
fölöttem elnémult
dallam kupolája
nagyszombat
némasága

★

„gondolván, hogy a kertész az“ (Jn. 20,15)

keresem az élők közt
a holtat
hintája
éjjel lengett a föld alatt
a halál bölcsőmozgása
húsvét vasárnap reggel
másképp üresek
a játszóterek
a gyerek ki azt ígerte
kertész lesz
fáradt megváltó
temetőkertben
szenteltvíztartóból
műanyagpohárral
kimeri
a poshadt vizet

★

hirtelen
fáradsz el
az üres sírba
nem te lépsz be
a követ nem
hengeríted el
az idő már nem
haladék
a fájdalomon túl
van még tabletta
egy marék

★

az ég izzadt
vánkos
tollfosztott
fióka-álmom
hímzetlen
fonákod

★

halálon túlra
álmodlak
rossz éjszakákon rejtelek
mikor alvók torkából
kipusztult fajok hörögnek
egy pipacs örvényében
tűnsz el

★

a templomhajót lassan
elereszti a corpus
horgonya
a homály tükörcserepei
szilánkokban
a nyugat hajnala
bíborban úszó
alkonyat
maradok
míg leveszik
a keresztről
a latrokat

★

fekszel mozdulatlan,
csontjaid mégis
ropognak:
imához felállsz
álmod pogány
templomában.
a szétesett birodalom
számai mögött a törvény
kopott sírfelirat,
félig nedves
hajnali ingét,
a szégyent,
isten rád adja.
borzongsz,
betakarlak.

★

az utolsó kép rólunk mintha
homokviharban készült volna

pedig akkor már hosszú ideje
láthatóan semmi sem moccant

a mélyben ülepedett
a szemcsékre bontott valóság

a fájdalom kék
szűrőjén át

leképezhetetlen dimenzió lett
a távolság

fehér pillangóját
nem fogta be pupillánk

★

álomból földet hoztam
körmöm alatt.
az égen
barázdabillegető
a nap.
miért boronálni az ugart?
éjjel a hold,
akár egy kövér koldus,
ebekkel kéregetett.
kitelt csonkasága
szánalmat
nem ébresztett.
eltűnt vizei,
mint valami titkos vérbankban,
asszonyok testében gyűltek.
kínt kaparó tíz ujjuk
boronálta a holtak nyomát,
hogyan élő ne lássa
hol keltek át.
a hajnal honvágy
a senki földje után.

★

ezer megtett kilométer után
nem lehet érkezéssel
abbahagyni az utazást.
lehunytt szemem szélvédője
mögött folytatódik tovább.
visszaveszi tőlem birtokát
az érzéksalódott táj.
az út tompa szöget zár be
testemmel:
a végtelen érintője.
ez itt az elfeledett
igekidők földje.

★

csak szaggatott vonalak
vannak.
érvényüket vesztett határok.
a fény szikratáviratai.
két évszám közt egy szakasz.
egy dátumtól eredeztetett végtelen,
mely végül nekicsapódik
egy másik szám ütközőjének.
mínuszos egyenlőségjel
blitz-kriegnek gondolja,
csak kissé hosszabban tart.
s közben sok a halott.
a vízszint az egyenesen túl.
beyond deadline.
arcod a lejárt szavatosságú időben
a szemfenék roncsai között.

★

tejbár

(Miklósnek)

ahogy a verőfényről belépek,
csak körvonalaidd látom.
szoktatom szemem
a múlthoz.
retro-presszó,
hetvenes évek.
régén tejbár volt.
de ezt is csak te tudod.
én akkor még
nagyon gyerek voltam.
a fal hatalmas poszter.
ősz erdő.
középen ösvény kanyarog
a nemlétező mélységbe.
régén párttitkárok lakásában láttam ilyet.
csodáltam, ám de nem
a fal kiemeli a függőlegest:
a fák bitóján lógnak a megmaradt levelek.
ősszel, csak ami lehull, az marad életben.
te felnőtt meséket mesélsz.
az ellenfény nagykorúsít szemedben.
neked a halottak holtak.
nekem, mint a gyerekek, a halál így értelmezhetetlen.
látom, ahogy a megidézettek koponyáján
egy grimasz hirtelen visszahozza a vonásokat.
felöltik mozdulataikat.
elevenednek.
az őszi erdő, mit tarvágás előtt megörökítettek,
úgy néz rám, mint halálra ítéltre
a megásatott sír.
ha megélné a másnapot, izomláza lenne.
a tejsav a jövő lenne.
elindulok az ösvényen.
a falról lépteim súlya letépi a posztert.

A verseket a szerző fotóival illusztráltuk

PODMANICZKY SZILÁRD

FEHÉRBŐL FEKETE

Aput nem ismertem, csak néhány fénykép maradt róla. Olyan kéthónapos lehettem, amikor elhagyta anyut, aki nagyon készen lett tőle, elment a teje meg kirepedezett a bőre, pedig még csokoládéval is kente.

Később persze azt mondta, hogy mindenkinek szíve joga elhagyni a másikat, csak az a baj, hogy úgy tervezték, hogy életük végéig együtt élnek. De hol volt az még? Innentől kezdve anyu senkinek sem hitt el semmit, a ruhákért is csak készpénzt fogadott el, és ha valaki átutalással akart fizetni, akkor először megvárta, amíg megérkezik a pénz.

Azt mesélte, hogy alig tudta elhinni, de egyik pillanatról a másikra a bizalmatlanság lett neki a legfontosabb, ilyen erény lett, és akin azt látta, hogy hozzá is bizalmatlan, azt nagyon könnyen megértette. Aki meg kedveskedett vele, így aranyom, úgy angyalom, azzal nem állt szóba legközelebb. Úgyhogy boltba is csak az önkiszolgálókba tudott bemenni, mert ott békén hagyták.

Apu egyébként szép, alacsony férfi volt, és egy lótenyésztésben dolgozott. Egyik napról a másikra költözött el, anyu nem nézett utána, de szerinte ott a gazdaságban borult össze valami fiatal csajjal, de az is lehet, hogy a gazda feleségével állt össze. Mert néhány hét múlva az a férfi elutazott Peruba egy hegyi expedícióra, de nem jött vissza soha. Ha víz magával az ember elég pénzt, akkor nem kell mindig visszajönni.

Anyunak volt egy kis varrodája, ruhákat javított, de néha kértek tőle új ruhát is. Sokat voltam bent az üzletben a tolószékkel, mert hároméves korom után már nem nagyon tudtam mozogni.

A műhely a hálószobából lett kialakítva, anyu pedig átköltözött hozzám, és együtt aludtunk. Áthoztuk a hálóból a franciaágyat, az én kiságyamat meg odaadtuk egy menekült asszonynak, aki egyszer azért csöngetett be, hogy pénzt és élelmet kérjen anyutól. Pénzt, azt nem tudott neki adni, de ebéd után nekiadta a kiságyamat.

Aznap hármásban ebédeltünk a konyhában, és ez a nő minden falat tarhonyaleves után hálálkodott, hogy anya nem dobja ki terhesen. És arra is ajánlkozott, hogy besegít a varrásba, de anyu azt mondta, hogy sajnos nincs annyi munka, hogy ne tudná egyedül is ellátni. Kapott még egy jonagored almát, aztán nem láttuk többet.

Azt mondta, kislányt szeretne szülni, olyat, mint én, és akkor soha többet nem lenne egyedül.

Láttam anyun, hogy nagyokat nyel, de aztán győzött benne a bizalmatlanság. Azt mondta, hogy a legborzalmasabb dolog a világon, ha az ember érzelmeire hatnak, mert akkor soha nem józan fejjel dönt, nem az érdekeit képviseli, hanem az érzelmeken keresztül elkezd a másik érdekeit képviselni. És jól jegyezzem meg, ezt szokás kihasználni.

Meg arra is megtanított az anyukám, hogy arra figyeljek majd, hogy a világban minden fordítva működik. Ha balra indulsz el, jobbra mégy, ha elpusztítasz valamit, akkor az téged pusztít el, ha valamit nagyon el akarsz érni, akkor az egyre távolodik tőled, ha szeretetet akarsz, akkor te maradj tárgyilagos, ha bölcsnek akarsz látszani, akkor buta vagy, ha valamit fehérre festesz, az valójában fekete lesz.

En ebből persze semmit nem értettem, de megjegyeztem, mert olyan ijesztően mondta, mint akibe belebújt valami. Így kitágultak a szemei, a feje meg remegett, és közben harmadszorra cukrozta meg a káposztás tésztát.

Azt nagyon szerettem a műhelyben, amikor kész lett egy új ruha, és eljött a gazdája fölpróbálni. Volt ugyan próbafülke a sarokban, de legtöbbször idekint vetkőztek le, mert mindnyájan nők voltunk. Annyi szép selyem fehérneműt ritkán látni. A legszebb ruha egy fekete estélyi volt, amit az Esztergályos Melániának csinált az anyu. Belebújt és anyu nem győzte simogatni rajta az anyagot, annyira gyönyörű volt. Még meg is szagolta, mennyire finom az anyag. Melánia szerint mellben mintha túl feszes lett volna, de anyu alátette a tenyereit, és azt mondta, hogy az ilyen szép körtemelleket így kell a ruhával ábrázolni, mert ha lógni hagyja, az olyan bánatos lesz.

A Melánia annyira örült a ruhának, hogy átölelte anyut és megcsókolta. Azt mondta, ilyen boldog még soha nem volt az életben, és megkérte anyut, hogy menjen el vele az estélyre. Anyu először azt mondta, hogy nincs ruhája, ami, persze, nem volt igaz, aztán rám hivatkozott, hogy nem szeretne egyedül hagyni, másra pedig nem bízna.

Melánia nem erőszakoskodott, pedig szerettem volna, ha sikerül rábeszélni anyut, de valami egészen különös figyelmesség

volt benne, amelyet még soha senkiben nem láttam. Mindig csak annyit csinált, amennyit éppen lehetett, soha nem többet. Egy idő után az volt az érzésem, hogy ez az, amiről az anyu beszélt, hogy semmit nem akart, és mégis mindene megvolt. Ez pont beleillik abba a sorba, amit anyu mondott. Meg is kérdeztem tőle, és azt válaszolta, okos vagyok, és a Melánia annyira finom nő, amelyet még az életben nem láttam.

Az estélyre ugyan nem mentünk el. Melánia ajánlotta, hogy másnap vacsorázzunk együtt, hogy elmeséljen mindent. De végül nem sokat mesélt, csak azt mondta, hogy a jótékonykodás a világ legnagyobb képmutatása, és ezzel be is fejezte az estélyt.

Finomakat ettünk, salátát és halat, és akkor ihattam életemben először bort. Azonnal berúgtam.

Hazafelé csak úgy úsztunk a taxival az éjszakában, csillogott és szaladt körülöttem minden. Melánia ölében feküdtem, anyu meg a lábamat simogatta. Arra gondoltam, hogy ez most már így maradhatna.

Amikor hazaértünk, Melánia is fölött. Én lefeküdtem, ők pedig egy újabb ruhát tervezgettek. Suttogva beszéltek, suhogva tekeredtek körülöttük a szövetek.

Hallottam, ahogy a parkettre omlanak a ruhák, koppannak a gombok, zizeg a cipzár, és anyunak olyan volt a hangja, mint amikor nagyon jókat álmodik.

Szenvedélyesen szerették egymást.

Ezután egyre több időt töltött nálunk Melánia, hármásban étkeztünk, és néha taxival bolyongtunk a városban. Úgy éreztem, hogy mi hárman pont olyanok vagyunk, mint egy család. Hirtelen két anyukám lett, és ez valahogy olyan örömmel töltött el, hogy szerettem volna elmondani valakinek, aki nem is tudja, milyen az, ha kettő van.

Csak sajnos a betegségem egyre elviselhetetlenebb lett, fájdalomcsillapítókat, morfiumpot kaptam. A kábulat persze semmit nem vett el abból, amit körülöttünk láttam, sőt. Melánia elalvás előtt órákig simogatott, anyu pedig égette a lámpát a műhelyben.

Néhány hónap múlva már aludni sem bírtam a fájdalomtól, és semmi esélyem nem volt rá, hogy ez megváltozzon. Anya, Melánia, nem bírom tovább, könyörögtem nekik, hogy segítsenek.

Aztán egy este, jó előre megbeszéltünk mindent. Teleengedtük a kádat meleg vízzel, és belefektettek. Miután elmerültem, Melánia a lábamat, anyu a vállamat tartotta a víz alatt. Azzal próbáltam nekik segíteni, hogy nem rángatóztam.

Tamás Kincső tovább mesél

Fabula Smaragdina EUPHORBIA BOLDOGTALAN

Harmadik két mese, amelyben Euphorbia új lovát próbálja. Menyasszonyát, Amildát elrabolják a vandálok, s az udvari csillagász tehetetlenségében szoborrá válik, de a tündérek segítenek rajta. Euphorbia útra készül.

A hatodik napon

Szturnusz napján a csillagász repülni vágyott. Vele a dombok, pipacsmezők, rigófütyty és cifra pacsirta-szólamok szállottak, mint égi zene paták dobpergésére.

Bekergette lovát az erdőbe. A patakparton recsegett-ropogott alattuk a puha talaj, nyomukból penész és gomba illata szállt föl. Keserű Teleki-virágok sorfalat állva ingatták nagy, piszkos-sárga fejükön gyér szirmaikat, mint kimustrált, vén boszorkányok utolsó szemléjén az Úrnak.

Euphorbiát az erdő sötétje váratlanul érintette meg. Erre számított a legkevésbé. Nem indult a tisztás felé, hol a napforduló oly csodás volt nemrég. Maradt lent, a nedves mederben, korhadt, mohás gallyak között, és gondolkodóba esett.

A boszorkányok bukott tündérek lennének? Betegesen narancssárgák, nyirkosan terebélyesek, sötétet kedvelő, a zugokat elfoglaló asszonynépség. Kígyót-békát előkotornak, és bevarangozzák az ember napjait. Tündérek aranyoznak, boszorkák varangyoznak? S neki, igazából, kicsoda ez a bogárszemű lány, aki a félhold fényében villant meg? Azóta a tündék is csak éjszaka jönnek, mikor nem látni olyan jól. A csillagokról szinte megfedkezett, nappal meg a kialvatlan szemét kínozza az erős fény.

Egy lapulevélen pohos gyászbogár kapaszkodott. Fabula

csiga rágta buja növényzeten gázolt keresztül. Nagy, kopaszodó, barna boszorkányfejek borultak össze mögöttük a kiábrándító valóságban. – A virágok között is vannak igen rútak – gondolta Euphorbia.

– Csalás, önámítás! – sziszegtek a sértett felek. – Bogárszemek nem tündökölhetnek pillangólélek visszfényeként! A virágok pedig valóban elhervadnak mind. Szomszédunk a bűzös macskagyökér, azt rágsálja a nagyságos úr, s ha kialudta naiv álmait, nézzen féktelen, tüzes lelkébe, tartson tükröt sápadt képének! Ki aranyról álmodik, nem holdfényben oldja magát.

Euphorbia lehajolt a ló szügyéig, s a laza talajból gyökerestül kitépett egy jókora valeriánát. – Menjünk innen, Fabula. Nyugtalan ember a sűrűben összezavarodik egészen.

A paripa bátor volt és nemes járású és repülni tudott, mint a szél. A csillagász hazáig Fabulát kémlelte. Ha egy percre is befele nézett, tündék, lányok, asszonyok és boszorkák jártak örült táncot a fejében. Ahogy a palotakapun belépett, I. Krepisz király alattvalói földhöz szögezték Euphorbiát a hírrel: menyasszonyát, Amildát a pisztrángos tavaktól vandálok rabolták el.

Aurantii flos

A csillagász ólommá változott egészen. Sötét alakja mozdulatlanul meredt az üres éjszakában. A kútnál ült, I. Krepisz király odáig bírta vonszolni, mielőtt csapatokat szalasztott a rablók nyomába.

– Szentséges ég, még denevérré válik! – szörnyülködtek a tündék. Úgy telepedtek rá, mint galambok a köztéri szoborra. Lábukat lóbálták és halkan diskurálni kezdtek:

- Hideg, mint az ólom.
- Fekete, mint a denevér.
- Legbelül forrik, mint a vulkán.
- Földi vágyak ejtették rabul, a sóvárgás, a birtoklás vágya.
- Lelke nemes és önzetlen. Gyógyítani akar, nem hatalomra törni. Nagy jövő áll előtte, hisz' királyokat tanít uralkodni önmagukon.
- Józan gondolatait vágyak örvénye sodorta a mélyre. Szellemé fuldoklik, lelkét tűz emészti, teste dermedt anyag.

- Meghalt?
- Majdnem.

A főtündér felállt a csillagász jobb vállára és így szólt:

– Euphorbia, aki nevét a farkaskutyatejéről kapta, reggel majdnem-élve elhagyja a palotát. Piros lován harcmezőkön léptet keresztül, és egyetlen feladata lesz: majdnem-életben maradni.

A tündérek hajnalig őrizték a csillagászt. Szalmaszárból tüzet gyújtottak és harmatvizet forraltak. Körbetáncolták a parányi üstöt, úgy dobálták bele a virágos hajtásokat:

– Szemvidítófű, hogy látása és elméje kitisztuljon.

– Vaszű, hogy teste megerősödjön.

– Narancsvirág, hogy szenvedélye ki ne aludjon.

Az euphráziát porrá zúzták, majd megparancsolták a csillagásznak, hogy emelje fel a fejét és szippantsa be. A férfi kábultan engedelmeskedett és felszívta a szemvidítófű fehér porát.

A Nap lassan kúszott felfelé az égen. Ólomoroslán –, gondolta a csillagász, és érezte fájni a csontjait. Mégis mozdult. A tündék itala rózsafa bögrében várta a kútkáván. Ahogy fölé hajolt, narancsvirág hullott a teába. Fa nem volt fölötte. Euphorbia sűrű fekete hajába túrt: ujjai másik fehér virágra leltek. A narancsvirág élénk, friss illata melegen árasztotta el orrát és felhatolt a homloküregekbe. A csillagász meg tudott mozdulni végre.

I. Krepisz király két kutyája kíséretében reggeli imáját elvégezni jött ki az erkélyre. Feloldódott a langyos vasárnapi csendben, a messzeségbe merült, ahol a Nap narancsszínű palástját éppen fehérre cserélte. Euphorbia mozgását az ebek vették észre. Rövidet vakkantottak örömben, mikor felismerték. A király és a csillagász tekintete átlót húzott a kút és a karzat közé.

A csillagásznak nem kellett magyarázkodnia, hogy miért hozatja ki utoljára lovát a királyi istállóból. Búcsújuk egy hosszú, szótlán ölelés volt. A király jókora erszény aranyat akasztott a barátja nyakába, s inge alá bújtatta. Még egy gombot is rágombolt.

A mese előzményei:

EUPHORBIA SZÍNRE LÉP

EUPHORBIA BOLDOG

BARNÁS MÁRTON

ÜDV, ÉDES OTTHON!

Molotov koporsója*

Klaus Molotov halotti nyugalommal feküdt a koporsójában. Aztán felült. Nem tudta, hogyan és miért, de felült. Egészen biztos volt benne, hogy a program, mely által életét a túlélés után is irányította valaki, az utolsókat rúgja. Mármost az utolsókat rúgja Molotovba.

Klaust gyötörte a lelkiismeret. Nem a lelkifurdalás, az nem, de a lélek. Bárcsak halhatott volna úgy, hogy lelke el is távozik belőle. De nem, ez az egész máshogy lett kitalálva. Ő is sokkal jobban kitalálhatta volna magát. Az álmait is jobban kellene (most már mindenesetre) irányítania. Akkor kevesebb gondja lenne az alvással. Megszűnne az, hogy éjszaka (nyilván valami örök fényességben, esetleg sötétségben) felriad, aztán pedig már nem tud visszaaludni. Ilyenkor előnti agyát valami (pl. düh), ő mintha megkattanna és tör, valamint zúz maga körül. A koporsó és ő maga sem ép. Indulatkezelés. Felírta neki az orvos a Frontint, hogy majd az segít az alvásban, pedig csak azt segítette elő, hogy rászokjon, de úgy igazán. Előfordult, hogy egy éjszaka összesen nyolc szemet vett be, mégsem tudott aludni, viszont utána egy hétig nem volt magánál (régebben még élvezte is). Szedált ahelyett, hogy életet, érzéseket lehelt volna magába. Mégis, egyéves kislánya, valamint felesége mellette voltak. Egy szavukkal, érintésükkel, az őszinte, tiszta, erős szeretetükkel minden rosszat elűztek belőle, mellőle, az életéből. És az a valaki távozott is. Átfogó, mindenre kiterjedő ördögűzés. Hála érte. Klaus Molotov úgy érezte (egyébként nagyon helyesen), hogy sohasem lehet elég hálás kislányának és feleségének. Úgy azért a lét elviselhetetlen könnyűségét is jobban elviselte, hogy volt/van/lesz kiért, miért élni. Nyilván feltámadunk és Klaus úgy érezte jobb pillanataiban, hogy ennek a ténynek egyfajta belső tartást kellene adnia. Így szebben, önmagunkkal és másokkal is igazságosabban lehet élni, meg adott esetben nyugodtabb szívvel elmenni.

Molotov gondjai szaporodtak. Rohadt a foga a szájában, már több mint egy éve. Szájsebészet, ott kikapják a fogát, a fogorvos pedig majd leszedi azt a rengeteg fogkövet. Mert egyébként olyan szájszag, vagyis fogszag jellemezte, hogy azt nem lehet szavakba önteni. Új fog, új élet, új pénznem, talentum, csak bírja fizetni. Nem akar már mindent olcsón megúszni, de ezt igen. Új fog(ak), jobb szag, legyen

már tulajdonképpen illat, az már fogva is tarthatja. Fogcsikorgatva a külső sötétségben, az aztán létélmény. Összeszorított fogakkal egy dizájnos koporsóban. A koporsóból bármikor kiszállhat, s a földalatti labirintusban felfedezőútra indulhat. Kit talál, és ki talál rá Klaus Molotovra egy életre? Nyilván a kislánya és nyilván a felesége. Emberi és isteni is egyben a rátalálás és így már egy családban, családdal keresik Istent. Mindent, minden jót, mély szeretetet igyekeznek egymásnak megadni, de van, amit csak Istentől kaphatnak meg. Meg is kapják, csak várják ki a sorukat (sorsukat), és addig megérik, megélik, mit is kapnak valójában Tőle már egy életen át.

Klaus is örülne egy picivel több pénznek (vagy lehet az sokkal több is). Az Ünnepi Könyvhéten is ott lehetne, dedikálhatna, de tartozik még pár (pár ezer) forinttal a könyvkiadónak (is), ezért nem mer a pavilonjuk közelébe se merészkedni. Inkább otthon (igen, föld alatt, mégis együtt a szeretteivel) marad. El-mélikedik. Legalább dedikálna, ha már nem ír. Ha nem írok, nem vagyok, ahogy a Költő mondta. Ő inkább olvas. Ulickáját, meg Erdős Virágot. Dolgozni sem megy be. Vasárnap? Minek? A könyvtár zárva hétfőig, a dokumentációs osztályon megvárják, munkával is ellátják, nem fog unatkozni. Élni? Csak élni kellene, tisztességesen, khm, élvezni... Országot váltani? Hiszen ő mindenhol önmaga lenne, az életét pedig nem egy másik országban, hanem önmagában is meg kellene oldania. Kislánya és felesége mindenben segítenek. Ők mindig megmentik. Gyermeke még a megfogánása előtt megmentette őt.

Klaus Molotov szusszant egyet. Kinyújtózott, megmozgatta elgémberedett tagjait. Kimászott koporsójából, sétált egyet (egészségügyi séta), a labirintus végére ért, visszatért alkalmi magányából családjához. Magához ölelte lányát és feleségét. Idilli kép. Folytatása következik.

Paranoid android

Klaus Molotov (akit ismerősei csak Udonak hívnak) különleges képességekkel rendelkezett. Éppen betöltötte huszonötödik életévét mikor Jennyt (teljes neve: Jenny Fair) elcsábította (magyarán leitatva

és megerőszkolta). Jenny magához tért. Mi történt, kérdezte Molotovot. Beporoztalak, mondta a fiú. Mi van, kérdezte a lány. Telibe nyomtam a méhedet, kiabálta Udo. Ekkor Jenny megátkozta Klaus egész családját. Például ilyet mondott neki, hogy: Szüljön anyád sünt! Durva, ugye? Kilenc hónap múlva Heather (Molotov anyja) egy sünnnek adott életet. Molotov nem ijedt meg. A sünhöz fordult. Kedves sün, mit kér azért, hogy elhagyjon minket, kérdezte Udo. Pénzt vagy paranormális képességeket, kérdezte a sünt. A sün a paranormális képességeket választotta, és elment Las Vegasba kaszinózni. Fiam, nincs benned szeretet, mondta Klaus apja, Hans, mikor megtudta, mit tett Molotov. És sohasem volt, tette hozzá. Ezt Klaus is sejtette. Lehet, azért nem volt benne szeretet, mert valaki kitépte, megette a szívét, és elküldte az Alpokba síelni. Azt csak később sejtette meg Klaus, hogy a tettes talán kedvenc unokanővére volt, akivel később szép, komoly, mély és abnormális kapcsolata volt.

Három évesen egy ágyban feküdt tíz éves kuzinjával. Jól érezték egymást. Klaus tudta, hogy ez volt a legszebb kapcsolata. Azt is tudta, hogy nem tart örökké, és később nem akar már tudni a lányról. Minél előbb be kell fejeznie, hogy később (tíz év múlva) ne fájjon annyira. Tudja, Udo, ha szeret valakit, le akar feküdni vele. De én nem feküdhetek le magával, mert maga az unokaöcsém, mondta Klausnak kedvenc unokanővére. Molotov tudta, hogy ez esélytelen kapcsolat kettejük között. Egyébként is, unokanővére akkor már régóta a huszonöt éves Marco Polót szerette, Molotov pedig a tizenhárom éves Kate Winsletet. Viszonyuknak gyorsan vége lett, de a szó legfontosabb értelmében örökké tartott, viszont Klaus így nem lehetett boldog, és belepusztult.

Klaus Molotov öt éves volt, mikor felállította Thom Yorke szobrát háza udvarában. Minden reggel leborult előtte, imádkozott hozzá, és még néhányszor keresztet vetett, a The Bends című albumot hallgatta. Aztán elvonult a világ éhes tekintete elől. Molotov kikapart szemhéja mögül egy kolostort, ahol Immanuel (filozófus) A tiszta ész kritikája, valamint Soren (filozófus) Félelem és reszketés című alkotását olvasta. Ha volt néhány felesleges perce, nézte, ahogy a felhők a földre zuhannak, vagy éppen ellenkezőleg: a földről az égből zuhannak.

Klaus hat évesen visszatért a szüleihez, akik iskolába íratták. Első osztályban volt egy osztálytársa, Josephine, aki vak volt, és nem volt csúnya. Klaus beszélgetett osztálytársaival, hogy vak lányokat kellene dugniuk. De miért, kérdezték a fiúk. Azok legalább hálásak, mondta Molotov. Ezután hosszasan szeretkezett Josephine-nel, de ez persze nem volt igaz. Josephine pár nap múlva meghalt. Találkozott a szentendrei láncfűrészessel, aki levágta karjait, lábait, és Josephine elvérzett. Klaus meg sem simogatta őt. Apja, Hans ekkor mondta neki először, hogy nincs benne szeretet. De Udo már tudta, hogy nem csak akkor a tiéd egy nő, ha magadévá teszed. Josephine az övé volt, és ő Josephine-é. Annak ellenére, hogy egyik tanárnője magába

rántotta, később pedig arra kérte Klaust, hogy hagyja el szüleit érte. Klaus a szüleivel maradt, bizonyítványa kitűnő lett. Fiam, mit kérsz a kitűnő bizonyítványért, kérdezte Heather. Három piros pingponglabdát, mondta Udo. Megkapta. Másodikban is kitűnő lett a bizonyítványa. Szüleitől megint három pingponglabdát kért. Megkapta. Mindig megkapta a labdákat. Közben tíz évesen haverjaitól kapott egy bivalyerős spanglit. Elszívta és ütős volt az anyag. Ivott is rá valami vodkát.

Tízévesen beszívva teljesen másképp látta a világot, és önmagát. Kate Winsletet szerette, de a nő nem is tudott Udo létezéséről, szerelméről. Udo kedvenc unokanővéréről sem tudott semmit, pedig az elmúlt években csak a lány volt igazán jó hozzá, de jobb, ha elfelejti őt, és ő is Udot. Talán már sikerült is. Molotov tizenkét évesen már heroinon élt, és pusztá kezével operált sikeresen például daganatos betegeket. Mindenki szerette őt, ő viszont nem tudott szeretni. A halottait szerette, Kate-et, és unokanővérét – akik ebben az életben már nem lehetnek vele. Molotov tizennégy éves koráig mindig pingponglabdákat (pirosakat) kért kitűnő bizonyítványa-ért. Tizennégy évesen felvették őt egy ferences gimnáziumba. Szülei büszkék voltak rá. Megint kérhetett valamit – a sikeres felvételiért. Egy tangát kért. Megkapta. Felvette, az összes piros pingponglabdát beledugta a tangába, és meghalt. Megfojtotta a gyűlölet.

Udo a Nagy Mauzóleumban találta magát. Itt volt Josephine is. Mint kiderült róla, mindig is asztaliteniszező akart lenni. Hat évesen bekövetkezett halála után is. Ott volt az asztal, Klausnál a labdák. De Josephine-nek nem voltak kezei (lábai sem), és ütök

sem voltak. Molotov szomorúan nézett a lányra. Megérezte, kit veszített el. Josephine-ben ott volt Kate, valamint Udo unokanővére is, és az összes halott. És Udo már tudta szeretni a lányt. Annyira és úgy szerette a lányt Udo, hogy karokat, és ütőt, meg lábakat, és örök életet varázsolt neki. Asztaliteniszeztek. Mielőtt Klaus újra élt volna, állt az apokalipszis közepén, és könnyezve nevetett örömeiben. Még nem volt huszonöt éves.

Üdv, édes otthon

Klaus Molotov még adott magának és az életének egy pici esélyt, és az ébredésig megpróbált összehozni magában valami álmot. Nem lett volna olyan fontos, hogy jelentős álom legyen, legyen csak álom akár spenótos tésztárol és egy pohár borról, de lehet ennél sokkal szebb is: például álmában zseniális szerelmével lenni, aztán felébred Klaus és a valóságban is szerelmével lehet. Ez aztán a szép álom. Az álom, amit megteremtett magában Klaus, és valósággá is vált. Álmában örültek egymásnak, és ébredés után az úgynevezett valóság még ennél is szebb volt. Hiszen Klaus Molotov felébredhetett zseniális szerelme mellett, és élhetett vele, érte továbbra is. Nemcsak az álmában, hanem a valóságban is. Molotov elmondhatatlanul boldog volt, hogy a szép álom után megbizonyosodhatott arról, hogy kedvese a valóságban is létezik. Nagyon is létezik, sőt, együtt léteznek csak igazán. Együtt, egymásért.

Nagyjából egyetlen perces volt ez az álom, mégis Molotov legjelentősebb álma volt ez az életről, vagyis inkább arról, ahogy érdemes élni. Ahogy elrakta ezt az álmot Molotov egy befőttes üvegbe és szíve egy ismeretlen, legújabb kamrájába helyezte, már meg is szólalt az ébresztő. Kelni kell, magához térni, igazi önmagához, van feladat, cél bőven, pedig már az is elég lenne, hogy élni kell. Persze az élet most már szép, és ezt nem is Begnini filmjéből tudja Molotov, hanem a saját életéből, és zseniális menyasszonya életéből. És az élet igaz is. Egy ideje már minden Molotovról és zseniális szerelméről szólt, de Klaus úgy érezte, mintha mindig is róluk szólt volna minden, viszont csak most élhetnek és szerethetnek igazán.

Szóval ébredés után Molotov felébresztette a tegnapi kukorékolásban elfáradt kakast, kinek neve Benedict volt, aki, mint ahogy azt Benedict elmesélte Klausnak, a trágyadombot otthagya egy csinos kacsáért, akivel azóta is egy kacsalábon forgó kastélyban él, és tényleg csak Molotovnak tesz szívességet, mikor átvedlik original bevándorlóvá a trágyadombon és nagyjából minden reggel ébreszti őket. Klaus megszidta a kakast, mert az elaludt, Benedict reklamált, mire Molotov leszidta a kakast : Ne ugass, hanem kukorékolj - mondta neki. Benedict inkább csöndben maradt. Nem nagyon volt már vállalható gondolata, melyet megoszthatott volna Klaus Molotovval.

Klaus, miután felkelt, eltöltött fél órát a fürdőszobában és megmosakodott, főleg az arcát mosta, és komoly figyelmet fordított a friss csipáira. A fogmosás mindig jól tett neki, mert szájszaga a szájának sem hiányzott. A szájszag mintha csak Molotovhoz tartozott volna, nem is a szájához. Ha

viszont jobban belegondolunk, Molotov szája is Molotov maga, hiszen az övé, a része, Klaushoz tartozik, így tulajdonképpen Klaus Molotov gazdatestként funkcionál a szája, és szájszaga számára, ha meg nem sértem a hozzátartozókat.

Molotov bevette reggeli vérnyomáscsökkentőjét, viszont két perccel később már kávézott. Oda kellett nagyon figyelnie magára, mivel elég komoly tervei voltak és vannak a következő 60-70 évre. Odafigyelt a vérnyomására, meg a gyakori alvászavaraira is. Nem nagyon akart mosott bélsárként a könyörtelen világ szeme elé kerülni. A világ amúgy is szigorú tekintetet vetett Molotovra, mivel boldog volt, nagyon boldog.

Mielőtt Molotov elindult volna egy helyre, ahol megpróbált munkát végezni, megetette és megsétáltatta két cicáját, akik a Bob és Bobek névre hallgattak, és elfértek a tenyerében.

Amíg sétáltak, Bob A belső tenger című filmről faggatta Klaust. Tudod, Bob cica, A belső tenger legalábbis nagyon komoly film az életéről, annak szeretetéről, a halálról, annak akarásáról, a szeretetről, arról, hogy ki szeret igazán. Arról, hogy csoda az, hogy élsz, élhetsz, csoda, hogy szerethetsz, és szeretve vagy. Arról, hogy ezek szerint csodák márpedig vannak.

Mert csodákra is szükségünk van ahhoz, hogy valóban élhessünk. A film középpontjában egyébként az aktív eutanázia, és Javier Bardem kegyetlen nagy alakítása áll. Komoly színész nagy alakítása ez, éljen, éljen! – mondta Klaus Bobnak, de mondanivalóját Bobeknek is szánta. Köszönöm, hogy ilyen szépen beszélt a filmről - mondta Bob. Szívesen, mondta Molotov, de most már indulnom kell. Viszont nemsokára visszatérek oda, ahova kell, azokhoz, akikhez vissza kell térnem, mert mellettük a helyem.

Molotov elbúcsúzott zseniális szerelmétől, és a macskuszoktól, majd elindult útjára, és reménykedett, hogy az út végére kitalálja, milyen módon adhat még formát a saját és a mások életének is.

A novellához Cseri László fotóművész képeit társítottuk a JAK-füzetek 26. számából

DEBRECZENY GYÖRGY

KELET-EURÓPAI LAKKCIPO

versmontázsok

rögnyi ég

(Hegyi Botos Attila)

elhunyt szemgödrében
rögnyi ég
tegnap megérintették a vizet
a sivatag csöngettyűi

és azt hittük hogy

(Kartal Zsuzsa, Hajnal Anna, Hajnal Gábor)

így döntöttem:
mostantól tulipán és orgonaszó
az utcák egymást kereső kezek
és azt hittük hogy a legjobbkor születünk
mégsem mertem neved kiáltani
hegyek mögé elbújt a nap
jegenyék közt már csillagok
önmagukat nézik
nyers vászonfőkötőre hajló nyírfá
szúrágta erdők omlanak
hársillatúak mind az éjszakák
csak villog alvó mosolyom

pálmafa árnyékát alig várom

(Böszörményi Zoltán)

ereimben a vér bűgőcsiga
 a ma szobrait keresem
 az est dalát
 égeti rám
 a lélek
 a látszat miért vérzik
 szívemre ül egy nagy darázs
 nem lát
 elájul
 rám nevet
 az ezerhetedik szobában heverek
 téged kereslek selyem ég alatt
 pálmafa árnyékát
 alig várom
 tégy csodát velem

kelet-európai lakkcipő a haza

kelet-európai lakkcipő

(Koppány Zsolt)

óriás lakkcipőként fénylik
 egy arc a csillagok fölött
 megnyúlt orr fekete csonka gúla
 becsúzlizott ablak a szem
 mi boldogok vagyunk
 lúdbőrözik a magzati némaság
 kelet-európa nem ismeri a társasjátékokat
a haza

(Payer Imre)

a haza a szűrős szemű pénztárosnő
 térdig a vérben
 ahogy súlyosan tornyosul föléd
 mintha a betűk miatt történt volna minden
 füledt öltözőben molyette jelmezek
 szindbád énekel

sza-ka-do-zot-tan
 a csepel autógyár
 ilik üzemcsarnokában a géproncsok között
 az előadás után a leengedett függöny meglibben
 árnyék alig észrevehető árnyék
 nem itt nincs párbeszéd üvegbúra ez vaslemezzel
 se képernyő se mikrofon
 nem történik semmi
 némaság
 a sínek mellett éjjel forgolódva virraszt
 a szúrós szemű pénztárosnő
 villószik felszakad szétreped
 a haza

négy darab kréta sörhabban

(Domonkos István)

kedves mama!
 az én feladatom medvetánc
 tűz és szalonnabőr
 összetört kaszanyelek
 Szu-csi Gogó
 a kínai palotakutyácska
 redőny a végtelen tenger
 hófehér hullámain
 de a föld nem tengerészfeleség
 a nem létező ember fia
 a realizmus diadala
 a mi utcánk költője
 a javasasszony
 négy darab kréta
 sörhabban
 a 36. Velencei Biennálén
 repülőtányérok
 az égen
 kedves mama!

képzeletünk korcsolyapályáján
 csont és női arc
 Tatjana az én feladatom
 így fogtam ki az éveken
 a sugárút s a traktor
 hős kis ibolyák
 vegyék meg
 a kisimított ráncok
 lila zuhanását
 és a szekeret
 a domb taraján
 vegyék meg
 vegyék meg

elkujtorog és te versekre gondolsz

(Nagy Gáspár)

most kezdett el benned dobolni
az őszi bánat
utolsó levél egy őszi fán
hajnalig lebegve már
Kassák a város fogasán
lehajtott fejjel kitűzöm pipacsom
szemünk szárazföldje fölött
Petőfi elsiet a segesvári piacról
kitárta szárnyait amíg a bölcsek ideérnek
társzekerekbe fogass segesvári nyár
ha regeszarvas lettél én aranyharmonika
advent előtti gyökér fonódhat
kristály-havazás elé
anyámmal hófehérülök a tél elé
eljöhet értem átvérzett gyertyaszentelő
utolsó hómezőn zöldell a fű
legvégül variációk
Krúdy Gyula Álmoskönyvébe
Jékely Zoltán tenyerébe
Rimbaud súgja:
az éjszakában már te vagy a tenger
a halántékon lótt versek emlékműve mögött
ködhimnusz arcom országútjain
a némaság párhuzamos koporsóiba
bátyám névtelenül is belefáradt
szíve álmodik nekünk kutat
keserű mézeket
rekonstruálja az ún. nyelvkritikus
költészet mainfesztrumait eredetiből
üzenet a falra írt monológ
és kibúvó egy másik hullámhosszon
kettészelt fényes-fekete napon
benézünk majd a múltidőbe ősszel
izzószáléjen söpri a reményt
ha V betűkkel álmodik
például visszatévedő aki még itt van
évtizedhatárhíd felé hullunk a porszemekkel
üvegből való vers a káposztaföldeken

füsttel írtam háromkirályok
 nádból való vers a tenger álma
 állsz a hózuhanyban most és későn
 karácsonyéji árvulásban
 figyelem őt a ballisztikus zónaidőben
 a térben elkaszabolt szövegek
 a tapéta mögött ficáknolnak
 átutazol a keresőn
 a parthományban valahol
 készül a tavasz nyárbafagyottan
 múlik a jövőnk késig késik a szó
 panaszfal az idők közepén
 félelmen túli öröknyár: elmúltam 9 éves
 hajóablak volt ez a kor
 táncreakció és kórlap-lépcső
 érettségi- és halotti bizonyítvány
 hogyan védekezzünk
 a vízvezetékek befagyása ellen
 az utolsó szó lován
 karcolat ernyőselyemre ez a hely ahol állok
 a hegyek között szépen tétován
 ültem egy indián kövön
 ott fenn szavak csillagaim valami állatövben
 most visszatérünk?
 a tükör mélyén időről szólni most?

megyek a vers után
tékozlók imája utazás három szívütem
álomtalan képek jönnek
már hamuval rajzolgatok
fejfák keresztek s a halál kutyái
didergő fiola-éjszakában
valaki ír a kezekkel
a mélység fölött kórházi éjszakák és nappalok
nem akarhatom vereséged
vízszintes némaságban
a végtelen Karszt pórusaiban
nyílik a nyár fűdele
a történelem asztala alól
őrizhetem a Város porát
három szálkát egy privatizált gerendából
a ragozásokat az ún. puha diktatúra emlékkönyvéből
félélbrenlétben félelmetes útkanyarokban
elveszettnek hitt rodopei
képeslapokhoz így fohászkodom
éji lágjegyzet repkényem és csillaporom
és a sárga szalmahengerek
tudom nagy nyári délután lesz
temetek – halálra ébredek arccal az égnek
levél ha hull
éjszakadás versre és álomra
az élet legvadabb bozótosából
például prédául a vers
amidőn műhelygondokról szól a gondnok
felhő ballag árva buborék
költőkirály és költőbohócok a kenyérről
ha nem is a mindennapi
mostanában egy fekete macska
szponzorál a zongoránál
epekövek szemközt a halálraítéltek csapatával
tompá időkben magyar abszurd
egy végtelen ballada közepén
még napozik a hó
patmoszi trombiták az állomásokon túl
mit súgott H. úr K. asszony fülébe?
történetünk a Hivatalban és a Pokolban
tegnapi újság

késői hódolattal elkujtorog a szó
elkujtorog és te versekre gondolsz
akár aranyló gemkapocs
egy nekrológ szívében

Undorodom a verseimtől Uram (Kányádi Sándor)

Ti egyre távolabbról tapsolók
távolodik tőlünk a kultúra mert
félárnyék van
temető kapuja sarkig ki van nyitva
van szobám ahol lakhatom
LEZUHANTAK A NYAKTILÓK
A FOLYÓ ELTÚNT A KANYARBAN
Most mondja épp a rádió:
úgy haltak meg a székelek
égő féklámpával
ahogy az aratók jönnek estefelé
HA MÁR KISERKEDT CSERMELYEZZEN A VÉR
FÖLCSAPÓ HULLÁMAIVAL
európai hang ez is
Kegyetlenül jó dolgom van
felejtse el amit mondtam
fülelgetett a nyáresti csönd

becsapnak a példabeszédek
 sírni kéne énekelni
 beton- és aszfaltsivatagban
 egyszer majd szép lesz minden
 Indulót vacog a fogad
 szemedben van a ballada
 beszélgetnünk kellett volna még
 Termopüle szorosában
 atomhajtású tengeralattjárón
 undorodom a verseimtől Uram
 te huszonegyedik századi
 kolozsvári telefonház
 Aztán a megváltottak jussán
 megbillent a járda alattam
 hát itt maradunk megint a sárban
 nagy baj nem lehet amíg
 messze-fehérlik a boldog béke útlevele
 meg kell szüntetni az egyes szám első személyt
ELVIRÁGZOTT RAKETARÓZSÁK
ÍRUNK-E MÉG VALAHA VERSEKET?

*A versekhez Zátonyi Tibor Budapest infra című
 fotósorozatának képeit társítottuk*

Szépen továbbadtam a félelmeimet

Interjú
Szabó T. Annával

Előadásod érdekessége volt, hogy a hit elbizonytalanodását állította középpontba. Mennyire fontos számodra költőként és emberként a hit?

Kétségtelen, hogy fontos a hit. Bár gyermekkoromban különösebben nem neveltek hívőnek, a nagymamáim megtanítottak imádkozni. Már akkoriban is volt két visszatérő rémálmom. Az egyik a pokolról szólt – talán riogattak is velem, bár erre nem emlékszem pontosan –, a másik álmomban pedig egy El Kazovszkij kutájához hasonlatos, farkasszerű lény ült az ágyam lábánál, s amikor felébredtem, még mindig ott volt. Azóta is gyakran álmodom, hogy az álmomban újra és újra felébredek, elmesélem az álmom, majd újra felébredek. Bár mostanra megtanultam kezelni az ilyen dupla fenekű álmokat, hiszen ezek inkább a mítoszokkal, a mesékkel függnek össze, mint a hittel. Úgy gondolom, még mindig van bennem egyfajta könyörgő, kapaszkodó hit, amikor az ember azt kívánja, ne történjen semmi rossz. Idáig jutottam el, holott ez az életem egyik legfontosabb problémája. Talán nem is az Isten-hit kérdése, hanem a világ helyének, helyességének, helyénvalóságának, valóságának kérdése.

A pokolról való álmodás nem erősíti inkább a hitet, a bizonyosságot, hogy ha létezik másik oldal, akkor talán létezhet az üdvözülés is? Tehát ezek az álmok nem lehetnek egyszerre istenbizonyítékok is?

Mi van, ha a kettő egy és ugyanaz? Rettenetes elképzelni, hogy ez a két erő gyakorlatilag egy és ugyanaz is lehet, mint a kutya, amelyik a saját farkát kergeti. Az egész megváltástörténetünk arra alapszik, hogy ölni kell, fel kell áldozni a saját gyermekünket. A szeretet: halálos. Mióta én magam is elkövettem azt a meglehetősen tapintatlan dolgot, hogy gyermekeket hoztam világra, hogy éljenek és küzdjenek meg a saját kétségeikkel, már nem vagyok egyedül ezzel, szépen továbbadtam a félelmeimet. A gyermekeimnek is azt szoktam mondani, hogy segít az emberen a hit, és nagyon jó is lenne olyan hívőnek lenni, akiben szemernyi kétség sincs. Bár akkor nyilván nem kellene írni.

Hogy pozitív oldalról is közelítsünk, mennyiben változtatott a költői tevékenységeden az anyaság tapasztalata?

Egy ideig érezhető volt a változás, bár most már nem annyira. Nagyon erős rákérdezést jelentett az anyaság az egész világ értelmére. Az első kötetem idején még el voltam foglalva a mesterséggel, hogy valahogy összeszedjem, leírjam, kitaláljam, hogy mit is akarok csinálni. Nagy nehezen felépítettem a tervet,

hogy objektív költő legyek, majd több könyv után rájöttem, hogy egy bizonyos ponton túl nem lehetek, nem tudok objektív maradni, mert végül is az értelmet elhomályosítják az érzelmek. Ebben van jó is, hiszen például az öröm maga nem egyéb, mint a kételkedő értelem szerencsés elhomályosodása – teljes önátadás, odaadás, vagyis voltaképpen hit. Persze, továbbmehetek: a fájdalom is túl van a kétségen.

Mennyire változtatott rajtad poétikailag, hogy anya lettél?

Változtatott. Szándékaim ellenére változtatott, bár nem mindenhol. Úgy gondolom, hogy ami igazán jó, és igazán sikerült, ott nem egyszerűsödött, maximum látszólag egyszerűnek tűnik. Attól, hogy valami érthető, vagy közvetlenül

az érzelmekre hat, attól nem kevesebb, sőt nem is könnyebb megcsinálni – az Arany-balladák remek arányérzékkel adagolt színpadiassága, József Attila *Ódájának* érzelmes és célrátörő egyszerűsége, vagy akár a Galagonya, amely – tanúja voltam – megríkat egy még beszélni is alig tudó gyereket, nem elsősorban az értelemre apellál, hanem a hangzás és a ritmus elemi energiájára. Persze, ennek is megvannak a maga veszélyei és buktatói. Nagyon kell vigyázni, hogy ne csaljon az ember. Számomra válságot jelentett, hogy nem lehet megmaradni az objektivitásnál, mert van egy bizonyos pont, ahol elhomályosít a saját szubjektivitásunk. Voltam annyira józan, hogy felismerjem ennek a kényszerét és hasznát, és azt mondtam: ”jó, akkor megállunk ezzel az objektivitással, szünet. Legyünk akkor szubjektívek”. Ez, persze, életkori sajátosság is lehet, mert nem csak nálam következett be, hanem például Szabó Lőrincnél

is. És nem is minden versemre érvényes. A szubjektivitás nem a boldogság megénekklését jelenti, mert a legtöbb versben több a fájdalom, mint az öröm. A Villany inkább válságkönyv, mint örömkönyv, a hit hiányával néz szembe.

Nagyon sokszor elhangzott előadásodban Nemes Nagy Ágnes és Lator László neve. Miért és hogyan fontosak ők számodra?

Ugyanazért fontosak. Latort elővettem gyakran, de Nemes Nagy Ágnes talán egy évig is szünetelt, ha nem vettem le a polcról, mert gyakorlatilag mérgezést kaptam tőle egy időben, annyira túlادagoltam. Most megint jó olvasni. Valahányszor előveszem, mindig azt gondolom, hogy ezt megcsinálta, ez le van téve, ez egyszerűen áll. Maradandó. Hogyha mesterek, akkor azért mesterek, mert a mesterséget tanítják. Arra tanítanak, hogy az ember miként kezelje az anyagot. Megtanuljuk, mit hogyan lehet megközelíteni, de ez a tanítás inkább példa, mint segítség, mert mindig, minden versnél újra kell kezdeni a tanulást.

Vannak olyan vonásai a költészetednek, amelyre a könnyűzene felfigyelt, például a Magashegyi Underground Kocka-rap feldolgozása...

Az játék volt. Nem dalnak írtam, egy vetélkedő kötelező feladata volt a szaknyelven való szerelmesvers-írás, de nagyon szeretek játszani. Csináltam mindenféle alternatív dolgot, hülyéskedéseket. A mesterségnek a boldogsága, hogy lehet játszani is a verssel, nem mindig csak búsan elmélkedni.

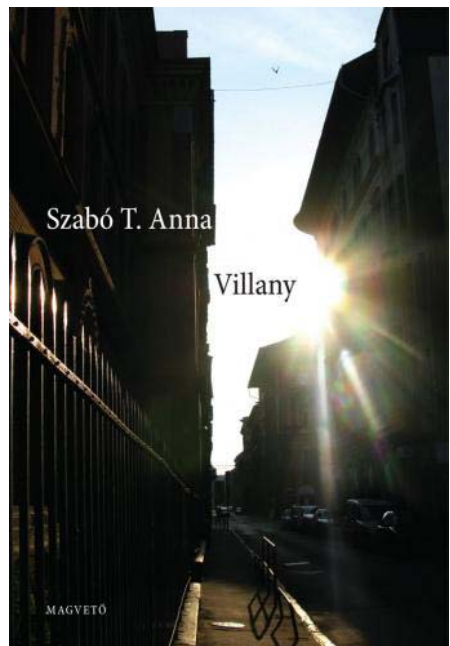
Jöhet egy durva kérdés a végére?
Nyugodtan.

Vári Györgynek megjelent egy kritikája a Magyar Narancsban a Villany című kötetedről, amely eléggé didaktikus és szókimondó volt azzal kapcsolatban, hogy min kellene változtatnod, miért sikerült kevésbé a kötet. Mennyire fontos neked a kritika, mint visszajelzés, és konkrétan ez az írás?

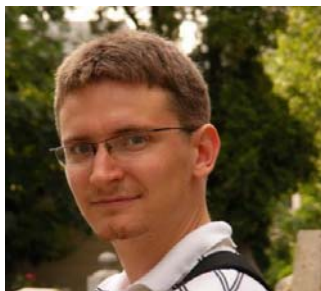
Nem azt mondta, hogy min kellene változtatnom, hanem egészében utasította el és söpörte félre a könyvet. Eddig azt hittem, hogy minden kritikus tudja, hogy egy versből nagyon nem fair úgy kiemelni valamit, hogy legalább a szöveggörnyezetet ne idéznénk. Egy szókapcsolat vagy egy kép egy teljes versen belül más jelent, nem lokális érteke van. El tudok számolni azzal, hogy mit miért csinálok egy szövegben, és nem hinném, hogy magyaráznom kellene a bizonyítványomat, mert aki látja, látja. Ő viszont, értelmes olvasó ember letéren nem tudja, vagy nem akarja látni: tendenciózusan idéz, kihagy mindent, ami nem illik a koncepciójába, nem érzékeli sem a hagyományra való utalásokat, sem az iróniát, a szójátékokat pedig meg sem hallja. Úgy sejtem, nem ismeri a korábbi köteteimet, mert nem helyez kontextusba semmit. Valamiért undorral és haraggal olvasott, és szerintem ez senkinél nem vezet jóra. Egy kicsit József Attila Babits-kritikájára emlékeztetett ez a kihozanás, vagy még inkább Szabó Dezső dühöngéseire. Így is lehet írni, de ez nem kritika, ez pamflet, aminek egyetlen célja van: nem is a kötet, de a szerző megsemmisítése. Joga van hozzá, persze, nekem meg állnom kell a nyilvános megjelenés nyűgét s nyilait. Ha volt tanulsága ennek, akkor ennyi.

Boldog Zoltán

**Technikai munkatárs: Farkas Réka
és Földesi Patrik**

Napközben a számlagvár, este a papleány birtokostul

Beszélgetés

Bálint Tamással

Tizedikes korában már úgy írt jambusokat, hogy le lehetett volna vele kóttázni a gimnázium folyosóján haladó túsarkúak kopogását, haikui is bizonyítják, hogy kis helyen is el tud mondani nagy dolgokat – írja rólad egy székhelyi portál. Ezek szerint te már nagyon korán összebarátkoztál a metrummal. Hogyan alakult ki ez a mostanra már igencsak szoros barátság?

Középiskolában, amikor tanultuk a versformákat, gondoltam, ezt én is meg tudom csinálni, otthon addig bütykölgettem meg ötleteltem, amíg sikerült egy jobbacská versecskét leírni. Aztán a magyartanárom bátorított, hogy érdemes ezt folytatni, de egyébként nem ezzel kezdtem el az irodalommal való barátkozást. Még harmadikos koromban a padtársnőmet szerettem volna elbűvölni egy verssel, ugyan ez nem jött össze, szerintem annyira nem jön be ez a fajta udvarlási mód a lányoknál, de megtetszett a dolog, így azóta is írok, nem is szeretném abbahagyni.

Volt-e akkoriban kedvenc szerződ, mestered, aki segített a pályán való elindulásban?

Ahogy felkerültem Kolozsvárra, ketten segítettek különösen sokat, Orbán János Dénes és Balázs Imre József. A kedvenc szerzők időről-időre változtak, nagyon sokat olvastam Poe-t, Borges-t, Villon-t, Baudelaire-t, aztán egyetem alatt kezdtem bepótolni azt, amivel talán kezdeni kellett volna: az Ady, József Attila, Vörösmarty stb. költészetével való ismerkedést.

Nem titok, hogy Kolozsváron a Bretter György Irodalmi Körön formálódnak igazán a pályakezdő szerzők. Emlékszel még az első brettekes fellépésedre; milyen visszajelzéseket kaptál annak kapcsán?

Nekem nem volt a Bretter Körön bemutatkozásom, de rengetegen részt vettem, emlékszem is az elsőre, akkor jelentem meg az Irodalmi Jelen debüt rovatában, ennek kapcsán volt emlékeztető a dolog, aznap este kaptam egy példányt az újságból.

Miért maradt ki, hiszen a fiatal szerzők ott mutatkoznak először nyilvánosság előtt?

Nincs semmi különösebb oka, valamiért kimaradt, akkor még Burus János Botond vezette. Vagy nem tudtunk időpontot egyeztetni, amikor nekem felelt volna meg, vagy más egyéb dolgok jöttek közbe.

Tehát akkor az Irodalmi Jelen Debüt rovatában közöltél először?

Verset igen, de írtam novellákat különböző pályázatokra, és azokból a kis honorokból, amit kaptam értük, egész szépen ki tudtam egészíteni a középiskolás zsebpénzem. 2003-ban a Korunk egy novellapályázatán nyertem, ez volt az első komolyabb, úgymond irodalmi jellegű közlésem.

Mégis a versekre tértél át, talán meglepsz minket a közeljövőben novellákkal is?

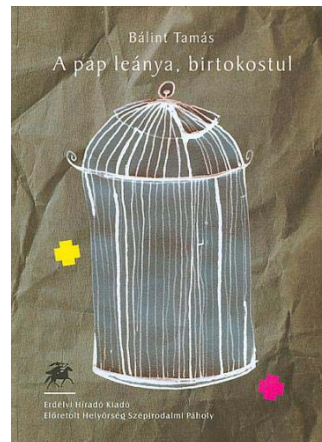
Egészen a közelmúltig azt mondtam, hogy igen. Szeretnék írni, de sosem úgy jön össze, mint ahogy azt elképzelem. Versben le tudom írni, amit kitalálok, de prózában a végeredmény nem lesz az, amit eredetileg elképzeltem. Szerintem még néhány évnek el kell telnie, hogy gördülékenyen menjen a próza műfaja is. Időről időre próbálkozom, csak nem üti meg azt a szintet, amit én szeretnék.

Az első verseskötetedből kiindulva elmondható: vonzódasz a középkori irodalomhoz, de az ókort is kedved; közel áll hozzád Villon, de mindehhez jön még egy kis kacérkodás a posztmodernnel, sőt, némi transzközép adalék. Csak az olvasmányélményekre alapozol, vagy személyesen is megéled ezeket a "világokat"?

Nem éreztem annyira izgalmasnak saját életemet, hogy leírjam a velem történeteket. Viszont nagyon szeretem Villon-t, Baudelaire-t, Rimbaud-ot, természetesen szimpatikus volt az a világlátás is, és próbáltam valamelyest a verseken keresztül megélni az általuk leírtakat. Persze, most már próbálok ettől kicsit eltávolodni, és saját tapasztalatokra építkezve írni.

Transzközép utánérzésű költőnek tartod-e magad? A barátságon kívül milyen viszonyban vagy ezzel a csapattal?

Nagyon szeretem a verseiket, nagyon tisztetem őket, költészetükért, emberségükért, barátságukért, de úgy érzem, hogy egy kicsit kilógok a sorból, mind a versek témáját, mind a kötöttségét tekintve. Ha összehasonlítjuk a verseimet és az övékét, érződik, hogy valamelyest kakukktojás vagyok. Nem tudom, miért alakult ki ez, talán azért, mert mindig próbáltam külön úton járni. Volt egy másik elképzelésem is, és az picit visszatartott: hogy nem írhatok le olyat, amit nagymamám is el fog olvasni, emelt fővel mehessek majd haza. Ilyen szempontból próbáltam nem szókimondó lenni, amire egyébként szerintem

más annyira nem figyel, de ezt egy idő után már bilincsek tekintettem. Most már úgy érzem, ami oda talál, azt úgy is kell leírni.

Az első köteteden mennyi ideig dolgoztál, hogyan válogattad ki a verseket?

Negyedév közepén voltam, amikor kijött, körülbelül az egyetemi évek termése van benne. Nem így indult ugyan, voltak benne középiskolás versek is, és mindig tervben volt, hogy összeáll és megjelenik, de ahogy születtek újabbak, kiszorították a régieket. Majd az egyetem végén éreztem úgy, hogy készen áll.

Miért A pap leánya birtokostul versed lett a cím? Bár egy "közgazdász-költő" esetében talán indokolható...

Nem ezt szerettem volna, de az én ötletem szürkébbnek bizonyult. Orbán János Dénes javasolta, hogy találjunk ki egy izgalmasabb címet. Neki amúgy is nagyon tetszett a vers, és nem találtunk hasonlót az irodalmi prérin, így ebben maradtunk.

Mennyire önéletrajzi ihletésű a vers, illetve a kötet, valóban kell neked a papleány és a birtok is vele együtt?

Persze, de minimálisan. Próbálták ugyan rám húzni a kötet megjelenését követő első könyvbemutatókon, felolvasóesteken, hogy mennyire anyagi vagyok. Az vagyok, de azért nem annyira, amennyire eltúlozták... (nevet)

Volt papleány múzsa?

Nem, utána megismertem egy-két papleányt, de nem lett belőlük múzsa.

Elég sok elismerést kaptál az első kötetedért (Méhes György-debütdíj, Makói Medáliák, Látó nívódíj, különböző irodalmi ösztöndíjak). Mennyire befolyásol, motivál ez a néhány díj?

Piszok jól esik díjat kapni, mindenféle díjat. Mindenik egy plusz megerősítés volt, hogy érdemes ezt folytatni. Jobb szívvel csinálja az ember, ha van kinek, és el is ismerik. Ilyenkor rákapcsolok, és igyekszem bebizonyítani a szakmának is, hogy nem hiába kaptam az elismerést. Amúgy nem vagyok egy termékeny alkotó, tehát plusz motivációt is jelent.

A Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten tartott könyvbemutatódon is rákérdeztek, miként fér össze a civil szakmád, a közgazdász, és a nagy hivatás, a költőé. A második könyvedet olvasva látjuk, nem annyira felemelő egy számlagyárban dolgozni. Hogy lehet mégis a kettőt összeegyeztetni?

Nagyon jól megférnek. Amikor egyetemet kellett választanom, úgy gondoltam, írni megtanulni úgysem lehet, olvasni viszont kell egy csomó mindent. Nem akartam bölcsészkarra menni, hiszen tudok fejlődni ismerősök meg önmagam által is. Ugyan a közgazdaság mellett bejártam néhány bölcsészkarra, szemináriumra is, de nem lettem volna ott diák. Mindigis azt képzeltem, hogy legyen egy állásom, ami mellett megengedhetem azt, hogy nyugodtan írjak. Tudjuk, hogy szabadúszóként nagyon kevesen élnek meg irodalomból. Nem akartam olyan helyzetbe kerülni, hogy ha nem írok meg néhány verset, akkor jövő héten nem lesz, amiből kenyeret vegyek. Akkor írhaszak, amikor tényleg kedvem van hozzá, és úgy érzem: van mondanivalóm. Ne az motiváljon, hogy valamit muszáj letenni az asztalra. Egyébként nagyon jól kiegészíti egymást a költészet és közgazdaság. Egész nap számítógép és számok mellett ülök, utána nagyon jól esik ellazulni. Tulajdonképpen kikapcsol az írás. Napközben a számlagárban dolgozom, – bár nincs rá hatásom, sokan felelősnek tartanak a villany- és telefonszámlájukért –, így szabadidőmben próbálok valami széppel kedveskedni nekik és magamnak is. Kompenzálók...

Második köteted, a Visszaút a fekete folyón című, akárcsak az első, a víz, utazás motívumait dolgozza fel. Miért?

Ebben a könyvben is van utazás is, meg víz is, valóban. Nincs különösebb oka. Az életem úgy alakult, hogy állandóan úton vagyok: Székelyudvarhelyen születtem, majd Kolozsváron tanultam, aztán Marosvásárhelyen dolgoztam, volt egy kicsi Budapest is, és most újra Kolozsváron élek. Úgy is fogalmazhatunk, egész életem egy nagy utazás, persze, ebben az is benne van, miként alakítják, fejlesztik az embert a vele megtörtént események.

Miért visszaút és nem csak út a fekete folyón?

Nagyon sokszor mondták már, és én is kezdtem úgy érezni, hogy néha túl pesszimista vagyok, mindenből csak a sötét oldalt emelem ki. Gondoltam, hogy akkor ne "út a fekete folyón" legyen, hanem a visszaút rajta.

Úgy látom, nem távolodsz el túlságosan az első könyv stílusától, motívumaitól...

Túlzottan is hasonlít a kettő, persze van különbség is az elsőhöz viszonyítva, érződik, hogy azért csak eltelt négy év. Van ebben is szerepvers, de túlsúlyba kerültek a mai, frissebb verseim, amelyben már "saját tapasztalat" is van. Egyrészt fontos, hogy elkerültem egy más városba, nem egyetemista vagyok, hanem dolgozom. Elégge átalakult az életem, és akkor úgy éreztem az irodai létet, hogy nem bilincs ugyan, de csak nagyobb kötöttség nyolctól ötig munkába járni, mint egyetemistaként nem bejárni matekórára. Ezt próbáltam belevinni, ez is egyfajta rabság, még ha néha jóleső is, főleg fizetésnapon...

Azért mégis van, amiben kissé különbözik az első könyvedtől a mostani köteted: van benne erotika. A kárhozat útja című verseddel megleptél, de azt hiszem, nem csak engem, rendszeren megtapsolták a költeményt a könyvbemutatódon is. Ez a téma nem igazán volt rád eddig jellemző, ha volt is a verseidben erotika, nagyon finom utalásokkal. Továbbhaladsz ebbe az irányba?

Hát ez nem egy ilyen előre eldöntött dolog, nem gondolkoztam ezen, de nem zárom ki a lehetőséget, sőt...

A második könyved is az Erdélyi Híradó gondozásában látott napvilágot. Miért őket választottad?

Nagyon kedves emberek, nagyon szeretek velük dolgozni, Orbán Jánossal is, Gáll Attilával is. Tudom, hogy nagyon odafigyelnek a szerzőre is, a könyvre is. Ebben a könyvben sem sikerült egy vesszőhibát sem felfedeznem, nagyon szépek lettek a kötetek, és korrektek voltak mindvégig velem. Meg sem fordult a fejemben, hogy más kiadót keressek.

A közeljövőben mit olvashatunk tőled, talán készülsz egy rövidpróza kötettel vagy újabb versek jönnek?

A nagyon közeli jövőt illetően még nem tudok semmi biztosat mondani, de középtávon remélem, hogy sikerül egy jó kis könyvvel előrukkolni, bár még annyira friss az új ötlet, hogy nem szeretnék róla beszélni.

Varga Melinda

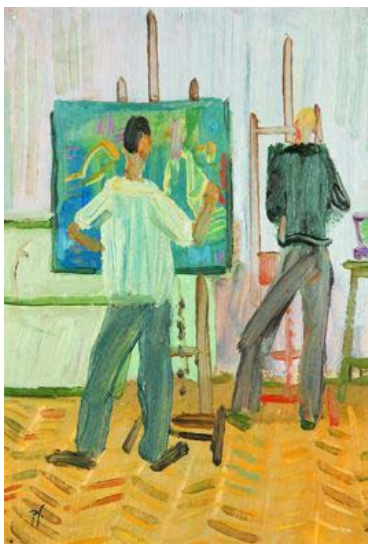

Bálint Tamás versei

A szív előtt a vászon

Tele pohár, árnyas lugas,
kiszuperált tehervagon,
összeállt az idilli kép
a gyümölcsös domboldalon,
s helyet talált minden emlék:
iparnegyed, barackliget,
elkerült vagy vágyott vidék,

megélem most mindegyiket.

Színvakság

Nincs átmenet, így ha nem ismered a színeket, leoltható a fény és egyszerűbb lesz a sötétben, ilyen kilátással a láthatárra nem lehet figyelni már, de amonnan se látni ide régen.

Hólepel és sártenger az erőltetett menet minden nyoma, iránytűje. Ha végre tejfehéren átragyogná valami a távoli felleget, vakítva ütne lyukat a fekete szemfedélen.

Ami alatt az összes árnyalatból szürke lett, mikor csak a kietlen pusztaság tart tenyerében, végül már belül is a megfakultság nyer teret, és győzedelmeskedik lassan mindenféle téren.

Mégis hidd, nem ilyen a világ, csak alig meri a tudatunk másmilyen módon már lefesteni.

Az utolsó méterek

A fekete folyón keresztül út még nem vezet,
más irányok fele mégsem hajtanak lábaim,
amelyeket irtózom vízbe tenni. A hideg, a távolság
és a beláthatatlan túlsó mellett ezernyi ok mutatja,
hogy az úszás miért nem lehet megoldás.
Nincs sok minden nálam, amit fel tudnék mutatni,
csak egy maréknyi apró van a zsebemben,
amivel a révnél elszámolhatok,
talán bizakodva.

A tenger karnyújtásnyira

A víz két partja közt,
a sivatagi homokban
oldalára borult csónakot szárít
a nap és a sós levegő.

Az ég két arca közt,
a tükröződő délibábsban
a forróságot álom töri meg,
hullámként lebegő.

Kérdéses a küldetés sorsa,
port öklendezne ki a száj.

Ha erőlteted, nem jutsz tovább,
csak tedd, amit kell, ne kiabálj.

Alkalmi

Letáboroztam, ami eddig volt,
nem felelt meg, menni kellett,
a múlt elől menekültem eddig.

Tartok a továbbrohanástól is,
semmi garanciát nem látok,
hogy ne lehetne még rosszabb.

Egy rossz stoppos vagyok,
az aszfaltcsík közepén állok,
hogy bármerre elindulhassak.

Alkohol

Alacsonyban van a lécz, miközben igyekszem mindennek alászállni,
alább vezet az út a láthatónál, és sötét is van, alvilági.

Alvajárunk, megmártózunk, az ezeregyéjszakát vesszük alapul,
alattomos vendéglátóm eltaszít s magába húz, bármivé alakul.

A lap alján a csattanó, apró betűs, kiolvasni alig bírom,
alkudozunk kicsit persze – a szokás hatalma –,
majd aláírom.

Miért kell a regény a nőnek?

Beszélgetés

Tallér Edinával

Tavaly jelent meg első regényed, pályakezdőként viszonylag későn. Debütálásod robbanásszerű volt, szinte minden jelentős irodalmi folyóirat közölt belőle részletet.

Kulturális újságíró a szakmám, 20 éves korom óta írok, úgyhogy szerintem nem kezdtem semmit későn. A szépirodalommal három-négy éve foglalkozom komolyabban. Úgy gondolom, a prózáíráshoz kell tapasztalat, élmények, kor. Tíz évig anyagot gyűjtöttem, aztán az élményeket, tapasztalatokat felhasználva kezdtem el írni a regényemet.

Szerinted mennyire tanulható mesterség az írás?

Ez is, mint minden mesterség, tanulható. Elég jól elsajátítható. Ha valaki kitarthatóan és alázattal tanul egy szakmát, a technikáját ragyogóan ki lehet gyakorolni. Másrészt viszont, fel kell tudni mérni, kinek mihez van az átlagtól eltérő képessége. Ha én például az írás helyett, mondjuk, a balettművészetet választottam volna az önkifejezésre, valószínűleg sok szorgalommal megtanultam volna az alaplépéseket, de nem hiszem, hogy valaha is primabalerina lehetett volna belőlem. Tudni kell, hogy az ember alkalmas-e a táncra.

Előny vagy hátrány-e írónőnek lenni? Számít ma Magyarországon a szerző neme?

Nem végeztem komoly felméréseket ebben az ügyben, de úgy gondolom, ugyanannyi előnyöm származik az életben abból, hogy nő vagyok, mint amennyi hátrányom. Lerágott csontnak érzem ezt a kérdést. Mindegy, író vagy írónő. Örülök, hogy nőnek születtem, nincs ezzel semmi gondom. Nem érzem, hogy az irodalomban "előre engednének az ajtóban", azért mert a gyengébbik nem képviselője vagyok. Nem is nagyon szeretem, ha valaki a nőségére hivatkozva vár el dolgokat a férfiaktól. Ugyanazokat a bokszmecceket kell megvívnom, mint a férfiaknak, és nem hiszem, hogy gyengébb lennék, csupán más eszközöket használok. A férfi férfi, a nő meg nő, ettől működnek a dolgok a világban.

Műfaji megnevezésként ott áll a regényed címe (A húsevő) alatt: rövidregény. Miben különbözik a kisregénytől és miért volt fontos ezt feltüntetni?

A kiadóm kívánsága volt, hogy szerepeljen a kötetben a műfaj. A húsevő története mozaikos szerkezetű, történetfoslányokból áll. A zaklatott mesélő sok-sok élettörténetet beszél el, de röviden, megszakítja ezt vagy azt a sztorit,

csak annyit mond el belőle, ami a saját története szempontjából fontos. Több históriába enged belelátzni, aztán megtorpan, nem mondja végig, belekezd egy másikba, és így tovább. Lehet, hogy később lesz majd folytatása, kibontása ezeknek a történeteknek. Mondjuk egy hosszúregény.

Miért kell a regény a nőknek?

Nem értem a kérdést. Arra gondolsz, miért olvas regényt egy nő? Ha igen, a válaszom, ugyanazért, amiért egy férfi, mert az ember alapvető szüksége az olvasás. Ha azt szeretnéd tudni, miért ír egy nő, szerintem ugyanazért, amiért egy férfiír, mert alapvető szüksége az írás.

Milyenek a visszhangok, milyen volt a regényed fogadtatása?

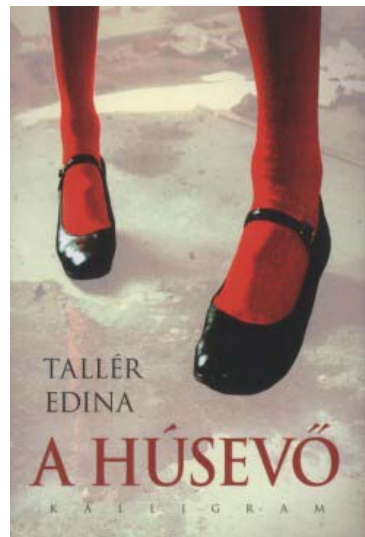
Azt hiszem, ennek megítélésére nem én vagyok az autentikus személy. Természetesen a közvetlen környezetem nagyon szurkolt nekem. Sok kritikát írtak a könyvről, úgy tudom, sokan meg is vásárolták. Jelenleg egy brit kiadó érdeklődik, egy részlet, remélem, hamarosan megjelenik az antológiájukban.

A pozitív kritika szárnyakat ad neked, vagy éppen ellenkezőleg? Egy korábbi interjúban azt nyilatkoztad, mikor megtudtad, hogy megjelent az első recenzió a könyvedről (ez reggel hétkor volt), pizsamára vettél kabátot, úgy rohantál le a közeli benzinkútra megvenni az újságot. Ismerek olyan szerzőt, aki a siker után 7 évig nem jelentetett meg újabb kötetet.

Én biztosan nem ilyen leszek, mert az írás a mindennapjaim része. Ráadásul a kritika inspirál, a dicséret pedig lefagyaszt. Tavaly a Könyvhét előtt nagyon jó kritikákat kaptam, *A húsevő* felkerült a Mancs tízes listájára is. Akkor egy kicsit megijedtem, pár hónapra leblokkolt, úgy éreztem, mindenáron olyat kell írnom, amit majd mások jónak ítélnék meg. Aztán lenyugodtam, rájöttem, hogy "mások"-ra építeni egy belső igényrendszert nagyon ingoványos talaj lenne. Haladok előre. Nem érdekelnek a visszhangok, jó értelemben véve nem. Amikor írok, nem az jár a fejemben, milyen lesz a fogadtatás. Azokat a dolgokat keresem, amit el szeretnék mondani, aztán utána vitatkozhatunk róla, jól sikerült-e, de alkotás közben nem ez foglalkoztat.

Jelenleg dolgozol valamin?

Igen, dolgozom a második regényemen. Nagyon jellemző rám, hogy amit megírtam egyik nap, azt másnap már átírom, az utolsó pillanatig javítgatok, úgy kell kitépni kezemből a kéziratot, hogy végre abbahagyjam. Így szocializálódtam az írásra, így tanítottak azok, akiktől tanultam. Szerintem az életet is valahogy így kell élni. Meghozol egy döntést, ahhoz tartod magad, de azért mindig kell, hogy legyen az

emberben egy kis kétség: jól gondolom-e ezt vagy azt. Szeretem a hibákat, nem a világvége, ha az ember téved. A hibákból, illetve, hogy hogyan tudod kijavítani azokat, szerintem ebből lehet a legtöbbet tanulni. A mostani történetem főszereplője egy középkorú, 35-40 éves nő. Azoknak, akik szeretik a lineáris történeteket, jó hír, hogy ezúttal naplóformában mesél a beszélő, bár inkább mások történetét meséli "egyenesen". A saját sztorija ezúttal is zaklatott és mozaikszerű.

Rövid vagy hosszúregény lesz?

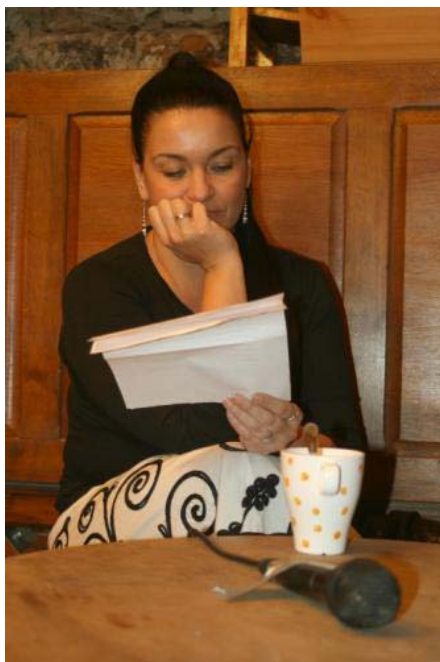
Olyasmi, mint *A húsevő*. Ha akarod, egy hétvége alatt befejezed, vagy ha kedved tartja, olvasgatod a villamoson.

Gyakran játsszák mostanában az Egy perccel tovább c. színdarabodat. Kapcsolódik a regényhez, vagy teljesen független mű?

Két évig színháztudományt hallgattam, érdekel a dramaturgia, mint mesterség. És majdnem 20 éve színházközelben vagyok, hiszen a férjem színész. (Edina párja Gerner Csaba színművész.) Az *Egy perccel tovább* egy fiatal, huszonéves lányról szól, de egyáltalán nem azonos a regénybeli lánnyal, bár néhol ugyanazokat a szavakat használja. Kísérlet volt részemről. Kíváncsi voltam, hogyan működik ugyanaz a szöveg egy egészen más műfajban, egy más típusú karakterrel.

Tehát a színdarabban találunk részleteket A húsevőből?

Igen, a regényből és egyéb novelláimból is átemeltem részleteket. Jó játék, bárkinek ajánlom. Egy általa írt vers- vagy egyéb prózai részletet adjon drámai szereplő szájába. Teljesen másként érvényesül, kel életre a szöveg. Szóval, játéknak indult, de komollyá vált, már külföldön is érdeklődnek a darab iránt. Itthon is folyamatosan játsszunk, két szereposztásban, két, különböző rendezésben, Budapesten és vidéken is. Munka közben néhányan, művészek, színészek, rendezők, táncosok, nagyon egymásra találtunk. Megalapítottuk a Stúdió 13 nevű társulatunkat, amely kortárs darabokat játszik. Már elkezdtük próbálni Sopotnik Zoltán *Sajátperzsa* című darabját, ez lesz a következő bemutatónk. Én is dolgozom az újon, remélem, ősszel be is mutatjuk *Az ügylet* című drámát, ami egy nő és két férfi ügyeiről szól majd, de korántsem (csak) szerelmi vonatkoztatásban.

Ezek szerint a kortárs színház mellett az irodalom népszerűsítésében is szerepet vállalasz?

Most épp rendhagyó irodalomórák keretében mutatunk be kortársakat középiskolásoknak. Eddig nem igazán tartoztam nagyobb közösségekhez, csoportokhoz, nem volt bennem késztetés arra, hogy a szűk családomon kívül máshová is tartozzak. Ez néhány éve megváltozott. 2009-ben alapítottuk a Hajtűkanyar nevű irodalmi csoportunkat, egy évvel később pedig az Irodalmi Sátor Egyesületet. Egy maroknyi örült ember, akik nulla pénzből, hatalmas lelkesedéssel akarják és tudják elvinni az irodalmat meglepő és mulatságos helyekre. Az egyesület tagjaival tavaly irodalmi sátrat működtettünk a VOLT-fesztivál civil zónájában. Divatba hoztuk a közös versolvasást, mindennap, szinte szertartásszerűen ezzel kezdtük a programot és egyre több álmos, másnapos, érdeklődő fiatal csatlakozott hozzánk. Idén folytatjuk ezt a hagyományt, a fő témát most az internetes irodalmi folyóiratok szolgáltatják majd és természetesen kortárs szerzőket is meghívunk. Ez igazából afféle Don Quijote-misszió, mert hiába pályáztunk különböző helyeken, támogatást nem kaptunk sehonnan. Nagyon kevés szponzori pénzből hozzuk össze az ideit, de nagyon romantikus. Eddig például bárkit kértünk fel, hogy vegyen részt a programban, mindenki nyitott és segítőkész, senkit sem érdekel a pénz, mindenkit valami más érdekel. Az, hogy ott legyünk az ország egyik legrangosabb zenei fesztiválján a kortársirodalommal. Így is lesz.

Mekkora érdeklődés volt a felolvasások iránt?

Bennünket is meglepett, mekkora! Kisebbfajta tömeg gyűlt össze az Irodalmi Sátor előtt nap mint nap, persze a tömeget itt most nem a Prodigy rajongók tömegéhez képest kell érteni. Azt hiszem, tavaly kialakítottunk már egy törzsközönseget, akik idén is ott lesznek és hozzák majd a barátaikat is.

Szőcs Henriette

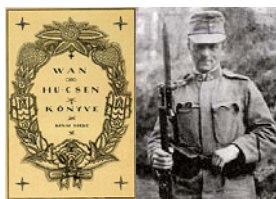

Mányoki Endre rovata

Molt költők társasága

BALÁZS BÉLA

A CSEND

Hol van, hol nincs...

Odafent azokban a havasokban, melyeknek a gerince szűz rózsaszínt mosolyog, amikor a völgyekbe befekszik a szomorú este, van egy mély tölcser völgy, annak is a fenekén egy tó.

Jókora környékét is elkerülik az emberek, mert tündérek lakják a havasokat. Az a tó pedig a közepén van és abban lakik Csend.

Meredő sziklák elfogják a szálló felhőt, hogy az árnyékuk nesze se hallassék a völgybe; lent pedig szakállas, vén fenyők állják körül a tavat, tárt karokkal nehéz zöld függönyöket tartván, hogy szellő se érje. Nem rezdül azon soha egy fodor és nap se éri azt máskor, hanem csak álló délben, mikor egy szempillantásra megáll a világ órája. Sötét violaszínű a tó tükre, hanem a fenekéről csendes bíborizzás szivárog fel, mert ott van a gyönyörű nagy vörös korallpalota.

Abban a nagy vörös korallpalotában lakik a Csend, mióta a világ. Ő a legszebb, legfiatalabb a tündérek között, mert régibb valamennyinél és még egész fiatal volt az Isten, mikor őt teremtette. Neki van a legédesebb mosolygása, a legmélyebb tekintete is bűbájos, átlátszó fátylakba takarózva jár.

Gyakran kiszáll a tóból és lábujjhegyen lejön az embervidékre. A fűszál nem hajlik meg a talpa alatt, ahova pedig jártában ráborítja bűbájos, átlátszó fátylait, ott nem zúg az erdő, elhallgat a patak és nem dong a bogár. A mezőn pedig a barom dermedten csodál maga elé, hogy meg ne rezdüljön a nyakán a kolomp és a kutya a két első lába közé fekteti le a fejét.

Hát egyszer ily jártában egy borongós este kiért az erdő szélére. Ott is megpillantott egy kis nádfedeles viskót, amelyiknek az

ablakában éppen kigyúlt a világosság. Odalopózkodt a kunyhóhoz, körül leselkedett, aztán bekandikált az ablakon. Alacsony paraszti gerendás szobát látott, beteg öreg asszonyt szalmaágyon és egy siheder fiút, aki az asztalra könyökölt és az imént meggyújtott mécsesbe bámult bele.

A tündér rajta felejtette a szemét. Olyan nyakigláb, sovány, ügyetlen mozgású legény volt; olyan haloványképű, akinek összeszorul az ajka és a barna nagy szeme szüntelen forog, mintha tartana valamitől.

Hát nyugtalan lett a legény nemsokára. Felállt a székről és tétovázva nézett a fekete ablakba.

„Mi lel fiam?” – kérdezte halkán a beteg asszony, mert fájt neki a beszéd.

„Milyen csendesség lett odakint édesanyám.”

„Bár csak bejönne már.”

A fiú összerezgett és ijedten nézett körül a szobában. „Milyen hangosan ketyeg az óránk! Soh'se hallottam még így.”

Hallgatták az óra nyugtalan ketyegését, aztán megszólalt az öreg asszony: „Péter fiam, menj ki az erdőre és hozz egy marok rózsét, fázom. Hanem soká ne maradj, ha még életben akarsz meglátni, mert érzem, hogy a végét járom.”

Szó nélkül kifordult a fiú a szobából, aztán futásnak eredt és meg sem állt az erdőig. Lelkendezve, nagy zajjal törte, szedte a rózsét, köhécselt és füttyörészett és nem mert körülnézni a sötétben. Hanem mikor volt már egy marokra való, csak kihullott a kezéből és leült egy fatörzsre és a térdére lógatván a fejét, sírt-sírdogált, amíg belezsibbadt. Egyszer csak azt érzi, hogy selyem-puha, hűvös-könnyű fátyol borul rá. Erre fölkapja a fejét, hát ott áll előtte a tündér.

Fehérebb volt a karja a holdsugárnál is, mint a kivetett hálót tartotta az átlátszó bűbajos fátylat, amelyik a fiúra borult. „Jól esik, Péter?”

„Jól esik” – hebegte rémülten és nem tudta elfordítani a szemét, csak nézett merően a violaszínű mély szemekbe, amelyek fenekéről csendes izzás szivárgott fel. Onnan értett, mintha tiszta beszéd volna. Mert a tündér ajka meg nem nyílt és hangja nem hallatszott.

„En kiveszem a szívedből a fájdalmat Péter, ha szeretsz engem.”

A fiú a melléhez kapott, mintha védeni akarná. „Hazamegyek anyámhoz, tüzet kell rakni, fázik” – avval felállt.

A tündér akkor hátrahajtotta a fejét, csábító mosoly vonaglott az ajkán és a pillái alól nézett rá: „Enhózzám gyere Péter – szeretlek.”

Es Péter érezte, hogy fonódnak köré selyempuha illatoshűvös fátylak, hogy altatják el a fájdalmát és húzzák egyre közelebb a tündérhez és egyszer csak látja, hogy a házuk az édesanyjával, meg körül az egész ismerős vidék távolodni kezd és süllyedni a messzeségbe, mintha felhőbe borulna. Ettől aztán úgy megijedt, hogy hirtelen erővel kiszakította magát a fátylak közül, felkapta a rózsét és futott haza inaszakadtából. A tündér

bánatosan mosolyogva nézett utána.

Nem szólt Péter az anyjának semmit, csak lehajította a rózsát a kemence elé és rakni kezdte a tüzet.

„De nagy zajjal vagy fiam“ – szólalt meg az öreg asszony. – „Milelt? A szemed is olyan meredt, mintha csudát láttál volna.“

Péter elpirult, de csak szótlan maradt.

„Gyere ide fiam, hadd búcsúzzom el tőled, mert ütött az én órám. Holnap elindulsz te vándorútra. Látnod ott a tűzhely fölött azt a tarisznát? Abból ki nem fogy a régi kenyér, míg újat nem találsz. Hanem hagyok neked annál nagyobb kincset. Mert nagyobb baj az éhségnél az elhagyatottság.“ Az asszony sóhajtott, mert belefáradt a beszédbe. Aztán folytatta: „Nesze itt ez a karikagyűrű, húzzad az ujjadra.“

Feljajdult Péter: „Édes anyám nagyon fáj ez a karikagyűrű az ujjamon. Úgy fáj, mintha a szívemre vertek volna a bronzot.“

„Tudom fiam, hogy fáj, de csak tűrjed, mert ez csodagyűrű. Meg nem szabadulhatsz most már tőle, amíg annak az ujjára nem húzod, akit mindennél jobban szeretsz a világon. Ujjadon a gyűrű, szíveden az a bronz addig. Hanem ha annak az ujjára húzod, akit mindennél jobban szeretsz, akkor nem leszel többé elhagyatott, akkor azt soha el nem veszítheted.“ Az asszony megint pihent egy kicsit a beszédétől. „De vigyázz rá fiam, hogy kinek adod, mert ha nem az igazi, megölöd vele. Az van ebbe a karikagyűrűbe.“ Az öreg asszony visszafeküdt a szalmára. „Áldjon meg az Isten fiam“ – és behunyta a szemét.

Péter akkor rávetette magát az anyjára és rémülten rimázkodott: „Nem kell nekem a tarisznya, édesanyám! Nem kell a karikagyűrű se. Ne hagyjon egyedül édesanyám. Félek a csendtől!“

Az öreg asszony behunyt szemmel mosolygott: „Félsz?“

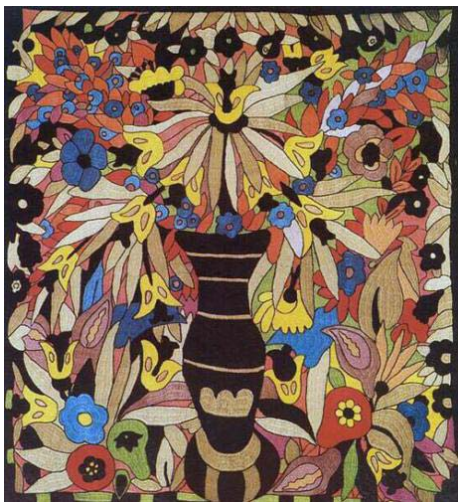
„Ne hagyjon egyedül édesanyám. Úgyis magát szeretem mindennél jobban a világon!“

Az öreg asszony csak mosolygott behunyt szemmel és csóválta a fejét.

„De igen, igen!“ – kiáltozta erőszakosan Péter és vörös lett az arca, avval lerántotta a gyűrűt az ujjáról és ráhúzta az anyjára.

Az öreg asszony csak mosolygott behunyt szemmel és nem mozdult többet.

Nagy csendesség lett a szobában. Az óra megállt, a tűz a kemencében elhamvadt és a mécses lángja nem lobogott, mintha megfagyott volna.

Péter felugrott és az ajtóra meresztette a szemét; úgy rémlett neki, hogy valaki belépett. Aztán tétován félve nézett vissza az anyja arcára. Ilyen békés tiszta mosolyt sohase látott még rajta. Összeszorult az abroncs a szívéen. Ott ült a tündér az ágy szélén, gyöngye kezével simogatta az asszony fehér homlokát és Péterre mosolygott:

„Péter add nekem a karikagyűrűt.“ A fiú rémülten nézett az ujjára: hát ott volt a gyűrű. Csak feljajdult erre és kifutott a szobából. A tarisznyát a falon hagyta, az ajtót is nyitva hagyta. Csak rúgta a földet hosszú sovány lábaival: neki a rétnek, aztán be az erdőbe! A baglyok nyíva röppentek fel előtte és a megtaposott kigyók sziszegve nyúltak

utána. A sűrűbe besütött a hold és az ezüstfehér foltok körül a mohán kiterült bűbajos fátylak voltak és mint a hálók hullottak köréje és a kusza fekete ágak utána nyúltak és belekapaszkodtak. Péter csak futott, azt hitte, fut valaki utána csendesen, lábujjhegyen, hogy a fűszál se hajlik a talpa alatt.

Végre majdnem összetörte már az abroncs a szívet és a térde roskadozott, de aztán szürkült már a hajnal és a cinkék füttyörészni kezdtek. Akkor könnyebbé lett Péter. Nemsokára kiért az országútra. Hideg hajnali szél csapott az arcába és a távolból ostopattogást hallott. Attól is könnyebbé érzett Péter. Leült hát egy mérföldköre pihenni.

Azután körülnézett figyelmesen és vizsgálta a sürgöncölöpöket, a közeli falu tornyát meg a távoli halmokat. Még a homlokát is összeráncolta, úgy vizsgálta, mégis eszébe jutott az este és nemsokára sürgöncölöpökről, falu tornyáról, távoli halmokról a tündér mosolygása rémlett feléje.

Akkor kavicsokat szedett és az egyik oszlopnak hajigálta, hogy megdobja. Vigyázva célozott és számolta, hogy tíz közül mennyi talál. De mindig kevesebb talált és kezdte már újra megszállni a rémület, amikor hangos dalt és zengő harmonika-szót hallott közeledni.

Arra nézett, hát egy derék szőke legény jött jó lépkedve, hogy az út porzott a talpa alatt. Nagy könnyebbé érzett Péter, ha csak a harmonikás jókedvű, piros képére nézett. Mikor pedig az dalolva elmasírozott mellette, lehorgasztott fejfel, szó nélkül ballagni kezdett az oldalán, egyszerre lépkedvén vele a nótára.

A szőke legény haladt tovább. A nótát se hagyta abba, csak fél szemmel sandított kíváncsian az új cimborára.

Végére megszólalt: „No te ugyan fázós legényke lehetsz, hogy most is olyan halovány a képed és úgy vacog a fogad.”

„Nem vagyok fázós.” – Péter egyre csak a csizmája orrát vigyázta, egyiket a másik után nyújtogatva előre.

Kisvártatva megint megszólalt a szóke: „Hogy hívnak, te halovány képű?”

„Péternek.”

„No engem meg Pálnak. Hát aztán velem tartasz?”

„Igen.”

Szótlánul ballagtak egy ideig, aztán megint a harmonikás szólalt meg. „Csendes legény vagy te Péter.”

Vörös lett erre a Péter arca: „Hogy én csendes legény volnék?!“ – kezdett hangosan kiáltozni. – „Dehogy vagyok én csendes! Nem vagyok én!” – és hadonászott a hosszú sovány karjával. – „Csuhaj, azt a hétszentséges szűzmáriáját.” – Aztán hirtelen elhallgatott.

A harmonikás csak álmélkodva nézte. – „No én csak furcsa Péternek hívlak ezentúl, mert furcsa legény vagy te. Nem bánom hát – egy kenyérnek két fele van, gyere velem vándorolni.”

Szótlánul ballagtak megint tovább. Ragyogó meleg nap emelkedett a hátuk mögött az égre és a fehér országút úgy vakított, hogy csak az előttük nyúló árnyékukba tudtak belenézni. – „a tied hosszabb mint az enyim” – mondta Pál. – „Olyan, mint egy csámpás gyík” – és nevetett rá.

„A tied olyan mint egy teknősbéka.”

„No, Péter, dalolj már most velem, ha nem vagy csendes.”

Avval rázendített a harmonikán, de ahogy Péter elkezdett dalolni, csakhamar rászólt: „Ne ordíts olyan istentelenül, hallod-e, mert elrontod a nótámat!” – Péter elhallgatott, akkor meg azt mondta: „No csak ne lógasd mindjárt az orrod, ha egy szót szólnak – hé! Gyere, gyere, te furcsa Péter!”

Mentek mendégéltek, sok földet bejártak. A pirosképű Pál dalolt nagy házak udvarán és harmonikázott kis kocsmákban a táncolóknak, úgy keresték meg a kenyerüket. Hol volt, hol nem volt. Akárhányszor nézett utánuk a kapuból egy gazda, mondván: „Kár az ilyen két derék legénynek csavarogni. Álljatok be hozzám szolgálatba.” De ők rá se hederítettek.

Péter legjobb szeretett kocsmában lenni, kivált vasárnap este, mikor döngött-csörgött, mint a pokol. Pál egy hordó tetején ült a sarokban, húzta a harmonikát és nevetett, komázott a legényekkel. Péter pedig ott állt mellette a falnak támaszkodva, mozdulatlanul.

„El ne ereszd azt a falat hékás, mert eldül” – szóltak oda neki az egyik asztal mellől. Meg ilyen szó hangzott, hogy: „Hallod-e te harmonikás, hol szedted ezt a halványképűt, olyan ijedten jár körül untalan a szeme, mintha darázs kerülgetné az orrát.”

De erre aztán visszaszólt Pál: „Ne bántsátok a cimborámat emberek, mert velem gyűlik meg a bajotok!”

Később már a legények közé ült, hogy elfelejtse a gyűrűt az ujján, az abroncsot a szíven. Hangosabb volt valamennyinél és sokat ivott, pedig hamar a fejébe szállt a bor. Pál csak mosolyogta a hordó tetejéről.

Odaszóltak neki az asztal mellől: „Hallod-e harmonikás, furcsa legény ez a te cimborád. Úgy zajong, hogy majd felveti a kocsmát, de mosolyogni még nem láttuk.“

„Hadd el!“ – felelte Pál.

Éppen egy álló esztendeje vándoroltak már együtt, mikor egy helyt vasárnap éjfél tájban egy ragyásképzű, kis feketeszemű ült Péterrel szemben.

Szótlatlanul hasalt a pohara mögött, hogy az álla majd az asztalt érte. Csak elnézte Pétert, hogy nem fér a bőrébe, végre azt mondja neki lassan:

„Ne ordíts meg hadonássz te olyan nagyon. Nem neked való a kocsmázás. Inkább való neked a csend.“

Fejébe szökött erre Péternek a vére. Felugrott a padról és rávágott a ragyásra.

No, csendesség lett erre az ivóban, hogy a szomszéd nádasról behallatszott az éji madár rikoltása.

A ragyás felállt lassan és odalépett Péterhez. Pál meg halkan lecsúszott a hordó tetejéről. A ragyás megmarkolta Péter

mellényét: „Mért volt ez, te halvány-képű?” – és felemelte az öklét. Hanem Pál félrelökte vállát: „Én rám is várj, hé!”

No, szörnyű ordítás támadt erre. Összeröfönt az egész legénység és csúnya nagy verekedés kezdődött. Péter csak álmélkodva nézte leeresztett karral, mintha semmi köze se volna hozzá. Azt se tudta, hogyan került közibük. Hanem a nagy kavarodásban egyszer csak látja, hogy mellbevágja a ragyás az ő cimboráját és az összeroskad. Közibük ugrott akkor, mintha csak valami bokrok volnának, fölkapta Pált a vállára és körülcsapott a hosszú sovány karjával, utat is nyitott az ajtóig, csak mint valami ágbogak között. Aztán uccu ki az éjszakába.

Reggelre kelve letette végre egy hancsik mellett. De nem soká kellett Pált költögetni. Mikor a fényes nap az arcába sütött, mindjárt kinyitotta a szemét. Előbb a harmonikája után nyúlt, hogy nem törték-e össze. Aztán fölkel, leverte a port a nadrágjáról és azt mondta: „No ez is megvolt, gyerünk tovább”.

Mentek hát, mendegéltek. Olyan gyönyörűen mint az arany sárkány szállt fel a nap. De Pál hallgatag volt.

Péter aggódott: „Fáj-e még az ütés?” – kérdezte végtére.

„Már el is felejtettem.”

Péter aprózta a lépést és nyugtalanul nézett jobbra-balra: „Szólalj meg hát, vagy gyútsunk rá egy nótára.” El is kezdte mindjárt. De a harmonikás megfogta a kezét: – Csendesen Péter. Minek mindig az a hejehuja. Ballagjunk csak úgy egymás mellett.”

Csak úgy ballagtak hát egymás mellett. Péternek úgy rémlett, hogy jó valaki a hátuk mögött suhanó lépéssel, de nem mert hátranézni.

Elérkeztek egy rengeteg erdőbe. „No” – mondja Pál – „üljünk le itt az árok partjára déli pihenőre. Szép pipacsok vannak itt.”

Mikor leültek egymás mellé, azt kérdi Péter lesütött szemmel: „Mért nem tréfálsz meg dalolsz mint máskor?”

A harmonikás ránézett hosszan és ezt felelte: „Mert az jutott eszembe te furcsa Péter, hogy mi barátok vagyunk.”

Erre a szóra Péternek a szívében úgy összeszorult az a broncs, hogy elfordította az arcát. Nagyot hallgattak.

Aztán megszólalt megint Pál, mondván: „De tündöklő, fényes ez a mai nap. Nem lebben árnyék, még csak a pillék se röpködnek. Mind leült a maga virágjára.”

Péter erre hirtelen felállt és körütekintett pislogó bizonytalan nézéssel: „De hallatsz ma minden!” – szólalt meg, de olyan halkan, hogy Pál

alig értette a szavát. – „Idehallik a kocsizörgés a harmadik határból és ha egy makk hull le bent az erdőben. Mintha üvegből volna a világ.“

Aztán megint nagyot hallgattak. Egyszer megszólal Pál: „Hallasz-e olyan muzsikát, mintha száz kicsiny meg nagy ezüstharang csöngene?“

„Nem“ – felelte Péter és félénken nézte a harmonikást.

Arra jött éppen egy parasztember.

„Nem tudja kend megmondani, micsoda harangozás az, amit az erdőből hallok?“

„No ha hallja kend, akkor ritka ember kend.“

„Micsoda harangozás az?“ – türelmetlenkedett Pál.

„Már csak a Muharos lesz az.“

„Ki az a Muharos?“

„Ennek a rengeteg erdőnek a közepében van egy nagy hegy, annak a tetejében lakik egy óriás...“

„Nem mutatná meg kend az útját?“ – vágott a szavába Pál egyre türelmetlenebbül.

„Nincs oda út. Induljon a hang után, ha hallja. Indulok én is a magam útján,“ – avval rántott egyet a tarisznyáján és elindult.

„No te furcsa Péter, gyerünk Muharoshoz.“

„Ne-ne-ne menjünk“ – dadogta Péter, – „messzi van még a város, gyerünk tovább.“

„Márpedig én nem megyek tovább, amíg meg nem tanultam ezt a nótát. Te meg ha szeretsz engem, velem jössz.“

Még jobban összeszorult Péter szívéen az abroncs erre a szóra. Csak elindult a harmonikás után.

Mikor már jó mélyen haladtak a sűrű, zöld sötétségben, megkérdi Pál:

„No te furcsa Péter, hallod-e már a muzsikát?“

„Hallom.“

Egyszer csak elértek egy nagy hegy tövibe, „Ide kapaszkodjunk fel“ – mondta Pál. „Mert úgy hallatszik ide le, mint az orgona a templom kórusából.“

Nagy ügyel-bajjal kapaszkodtak a meredek, éles sziklák között. Meg-megálltak pihenni. Olyankor Pál hallgatódzott, aztán felállt mondván: „Gyerünk Péter, siessünk.“ Péter meg se szólalt.

Végre felértek egy kis laposra. Nagy, sötét kövek álltak kétoldalt, szembe kilátás volt a napos rónaságra.

Hanem a hátuk mögött a sziklafalban árnyékos, hűvös nagy barlang szája nyílt. Onnan ömlött ki a zene.

Hát megfordultak és beléptek a kapuja alá. Olyan óriási cseppkőbarlang volt, hogy a boltja meg háta sötétségbe veszett. Száz rózsaszínű meg sárga, átlátszó cseppkőoszlop, vékony meg vastag, nyúlt a padlóról fel a kupola sötétségébe. Az óriás Muharos ott állt a közepében. A két vállára omlott le a fehér haja. Az övén volt keresztülhúzva a fehér szakáll. A szemöldöke olyan hosszúságú volt, hogy alig villogott ki alóla a szeme bogara.

A bal kezében nagy ezüst kalapácsot tartott, a jobb kezében meg egy kicsit. Azokkal ütögette a vékony meg vastag, rózsaszín-sárga átlátszó cseppkőoszlopokat. Az egész barlang reszketett a leggyöngébb hangra is.

Látta az öreg Muharos a két árnyékot becsapódni a barlang száján. De még egy ideig ütögette az oszlopokat, amíg befejezte az áriát. Mikor pedig lassan leeresztette mind a két karját, fölnézett a sötét kupolába és mozdulatlanul figyelte, hogy zeng utána a barlang, amíg egészen el nem hangzott. Azután a balkezébe fogta mind a két kalapácsot, a jobbat pedig, a tenyerét elébb a combjához törülvén, a jövevények felé nyújtotta: „Isten hozott legények, kerüljetek beljebb“.

Holt költők társasága

Pál belecsapott a tenyerébe: „Adjon Isten jó napot kendnek is“. Péter egy lépéssel hátrébb állt és nem szólt semmit.

Az öreg hosszan végignézett rajtuk, azután azt mondta: „Meleg nap van máma. Üljetek csak oda az asztalhoz a bejárat alatt. Jól esik majd egy kis ital. Onnan lelátok az egész napsütötte világra, magatok meg hűvösben vagytok.“ Avval elindult a barlang feneké felé.

Sötétzöld, egy darab ragyogó kőből faragott asztal volt az; ugyanolyan három karosszék állt körülötte. Leültek a legények jobbról és balról és olyan csendesen kuporogtak a nagy kőszékekben, mint két megszeppent gyerek.

Hamarosan visszajött a vén Muharos. Szikrázó hegyi kristályból csiszolt nagy korsót hozott teli sötét vörösborral és három szikrázó kristálykelyhet. Mikor letette az asztalra, megcsendültek, mint a citera. Azután a legények közé ült és töltött: „Nohát éltesse az Isten. Ritkán talál ide hozzám ember“.

A koccintás úgy csengett, mint hirtelen elfojtott csengő leánykacagás és Péter kezében megrezdült a kristálykehely.

„Nem ittam még ilyen erős, illatos bort“, mondta Pál. „Olyan, mintha a föld szívevére volna.“

„Olyan“ – bólintott rá a vén Muharos. „Hanem a te halovány cimborád nem az ízéért issza, hogy egy hajtásra issza.“

Aztán nagyot hallgattak. Az öreg egyre töltögette a poharakat, végre megkérdezte: „Mi járatban vagytok?“

„Csak vándorolunk. Bejárjuk a világot.“

„Miért?“

„Nem tudom. Hajt a vágó.“ Azután hozzátette szerényen. „Ide nótát tanulni jöttem, ha megengedi.“

A vén Muharos nem felelt, hanem Pétert figyelte hosszan, aztán megkérdezte tőle: „Hát téged mi hajt?“

„Nem tudom“ – felelte az és lecsüggesztette a fejét; hanem akkor a kelyhe fölé hajolt, ahonnan kerek, bíborsötét szem nézett vissza rá. Akkor behunyta a szemét és a homlokát a hideg kőasztalra fektette. A vén Muharos pedig csendesen Péter tarkójára tette a kezét.

Pál erein végigcsurgott a bor. Hátravetette magát a kőszékében, de le nem vette a kezét a kristályról, úgy nézett ki táguló szemekkel a messze vidékre.

„Vén Muharos“ – szólalt meg mámorosan – „úgy hever alattunk ez a mozdulatlan, napos rónaság, mintha tündöklő selyemből volna szőve.“

Füzespartú, csillogó folyók kígyóztak keresztül rajta; fehér gulyák deleltek és imitt-amott cserepes, meg nádfedelű faluk, szintén mint összebújt nyájak heverték a napon. Halmok és völgyek és a távolban tornyos, kéményes városok füstje keveredett el a messzeség sugaras párájával.

„Lám, öreg Muharos, ha erről a kőről, mint egy trónusból, az egész világot

Holt költők társasága

láthatnám, így, sose kíváncskoznék le innen, hogy megnézzem, mi van ott a hegyek mögött. Hallga csak! Nem zúg az erdő és nem zörög a haraszt. A gulya lehevert, hogy meg ne csörrenjen a kolomp és a kutya a két első lába közé fekteti a fejét. Milyen nagy csöndesség bontja fölénk a szárnyait!”

„Közeleg a dél” – mondotta Muharos. Levette Péter fejéről a kezét és felállt. – „Be kell harangoznom. Hallgasd, harmonikás és tanuld meg, ha tudod.” – Avval belépett a barlangba.

Nemsokára megkondultak az első nehéz, nagy ütések. Mintha a föld közepéből jött volna a hang és maga a föld szólalt volna meg. Azután beleszikrázott a vékony oszlopok csilingelése. Pál behunyta a szemét és az asztalra könyökölt, a két ökle közé szorítván a fejét.

A harangütések, mint a ragyogó aranykerekek gördültek végig, egy a másik után a mozdulatlan, napos rónaságon.

Mikor az utolsó is végig gördült és belefoszlott a reszkető párába, nagy csendesség lett. A vén Muharos megállt az ajtóban és a két legény még úgy ült ott mozdulatlanul, az egyik a homlokát az asztal lapjához szorítva, a másik a fejével a két ökle között.

„No megtanultad-e, harmonikás?” – szólalt meg az öreg kisvártatva.

Pál felrezzent, mintha álomból ébredt volna; aztán felállt, lekötötte a hátáról a harmonikát, megforgatta a levegőben és úgy elhajította, hogy nagy ívben röpillt le a hegyről a mélységbe, még szólt is egyet röptében, mintha

Holt költők társasága

„Nem vándorlunk többet, cimborá! No, te vén Muharos, eldobtam a harmonikámat. Befogadsz-e tanulóinasnak?“

Pál hátrafekküdt a székében; boldog volt és mámoros. „Látom most már innen az egész világot. Mért reszketsz úgy, te furcsa Péter, mint a nyárfalevél? Nézz le, itt van elébed terülve, mint egy hímzett selvenkendő.“

„Minek csavarognánk? Ha igazán szeretsz, itt maradsz velem csendesen a vén Muharosnál.“

Péter szívén az abroncs úgy összeszorult, hogy megmarkolta a karikagyűrűjét.

Pál félig lehunyta a szemét és mámorosan mosolygott: „Hallga, te furcsa Péter, elült minden zaj. Egy fűszál se rezzen, egy nyugtalan gondolat se rezdül az egész napfényes világon. Megállt a világ órája.”

Péter hirtelen áthajolt az asztalon és Pál ujára húzta a karikagyűrűt. Az behunyta a szemét, a keze lecsúszott a kristálykehelyről és mámoroscsendesen mosolygott.

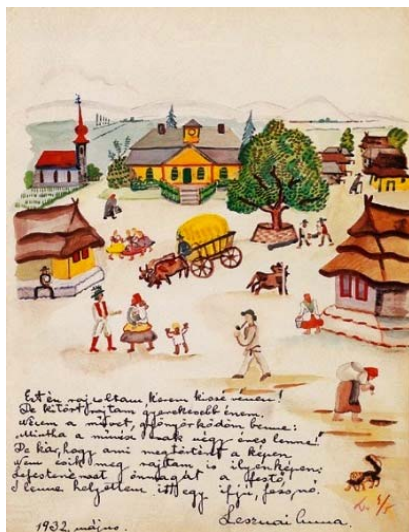
A nagy kristálykorszóban pedig, az asztal közepén füstölni kezdett a vörös

bor. Bíbor párák emelkedtek lassan gomolyogva és lebegő, átlátszó fátylak voltak és bennük a tündér. Péter felé tárta, borította a bűbajos bíborfátylakat: „Péter, add nekem a karikagyűrűt.“

Az ujjára néz Péter, hát ott a gyűrű. Csak följajdult erre, egyet fordult és rohant le hanyatthomlok a hegyről. Vissza se nézett többet se Pálra, se a vén Muharosra. Futott, futott keresztül az erdőn, végig az országúton. Futott, futott tanyák mellett el, falvakon keresztül. A kutyák az inába eredtek és a gyerekek hujátottak utána. „Nézd a bolondot! Boszorkány úzi! Vigyázz, hé, mert elveszted a lábad.“

De Péter csak futott, mert azt hitte, fut valaki utána suhanó léptekkel, melyek alatt a fűszál se hajlik.

No de elérkezett egy nagy városba. Olyan nagy volt ott

53

a szekerek zörgése és a kéményes gyárak robogása, hogy majd megsiketült és a zsvajgó emberáradat majd leverte a lábáról. Nagy könnyebbséget érzett ott Péter. Álmélkodva nézelődött körül. És irigykedett azokra az emberekre, hogy bár ő is találna valamit, amiért úgy kiabálhasson és hadonázhasson. Minduntalan a legzajosabb gyárak között kóborolt.

Rászólt az egyik ajtóból egy bőrkötényes, kormosöklű: „Hallja, hé, mit ácsorog maga itten, talán bizony munkát keres? Jöjjön csak be, jöjjön, éppen gazdátlan az egyik üllő.”

Összerezcent Péter a szóra és elindult némán a bőrkötényes után, mint a parancsra.

Odabent búgtak a kerekék, csattogtak a szíjak, döngött a kalapács az üllőn és békétlen, izgatott volt a munkások tekintete. Szeretett ott lenni Péter. Hát felcsapott és be is állt mindjárt az üllője elé.

Hát mikor egy hét múlva osztották ki a bért, azt mondja a felügyelő: „Te Péter, mostantól előre fogsz haladni,” – a többi munkásnak pedig azt mondta: „Lássátok, ez a munkás. Első a műhelyben és utolsónak teszi le a kalapácsot és csurog róla a verejték, úgy dolgozik.”

Mikor az este összeültek néhányan a kocsmában, ezt beszélgették:

„Előbbre haladt az a furcsa Péter.”

„Én bizony nem irigylem.”

„Én sem. Mért is dolgozik az olyan lelkeszakadva.”

„Nem telik öröme a munkában, sose fütyörészik.”

„Én is azt mondom. Hanem olyan, mintha félne letenni a kalapácsot.”

„Olyan.”

„Valami furcsaság lehet a dologban. Aztán mindig idejár közénk a kocsmába. Iszik is velünk. Két-három korsóval is megiszik. Mégse tudott még egyikünkkel se megbarátkozni.”

„Titka van.”

Akkor benyitott Péter és köszöntötte őket halkan: „Adjon Isten jó estét.”

„Adjon isten” – felelték a munkások. Péter közéjük ült, koccintgatott és beszélgetett velük, hanem azok csak csodálkoztak rajta; Péter pedig őrajtuk.

Lányok is dolgoztak a gyárban. Este, ha vége volt a munkának, már a nagy téglásudvarban kezdődött a hangos tréfa, cicázás. Volt egy köztük, egy fekete hajú, parázs-szemű, az volt a legszebb. Ilonának hívták és ha dalolva, tapsolva végigtáncolt az udvaron, mind megbolondította a legényt. A legszabadabb szája neki volt, kikezdett mindegyikkel, de valamennyinek fittyet hányt és tudták, hogy csak neki nincsen szeretője.

A gyári lányok irigykedtek rá, hanem azért köréje gyülekeztek, mint valami vezér köré, mert megbecsülték. Olybá vették, mint a legjobb katonájukat a legényekkel való csetepatéjukban és jól esett nekik, ha megszegyenített egy férfit, mint az elégtétel a maguk gyöngeségéért.

Péter is a tréfáló cicázó csoporttal ment ki esténként a gyárból. Szótlanul kullogott néhány lépésnyire mögöttük, amíg csak szét nem oszlottak.

Hát egyszer összesúgtak a lányok. „Nézd a, megint itt jön a hátunk mögött az a nyakigláb, haloványképű.“

„Ugyan mit akar, ha olyan fennen hordja az orrát, hogy meg nem szólított még egyikünket se?!“

„Még csak nem is köszön.“

„Dehogyan hordja az fennen az orrát. Nem látod, hogy lehorgad?“

„Csak bamba szegény, vagy félkegyelmű.“ Nagyot nevettek erre a lányok.

Ilona akkor lopva hátranézett. Péter éppen egy gázlámpa alatt jött el és a szemük összetalálkozott.

Azt mondta akkor Ilona: „No kezdjek-e egy táncot evvel a málészájúval, lányok?“

A lányok meg biztatták:

„Jó lesz! Nagyszerű lesz! Rajta Ilona, rajta!“

„No, hát menjete csak előre és bújjatok oda a második sarok mögé. Én majd bevárom itten. Mire odaérünk már elő is jöhettek nevetni. No hát!“

Ilona nagyot lélegzett, aztán megállt és végig simította a frizuráját.

Odaérkezett Péter, hát rámosolyog Ilona és súgva mondja: „Adjon Isten jó estét.“

„Adjon isten, Ilona“ – felelte Péter és kezét nyújtott.

A lány meglepetve hallgatta, hogy olyan csendes öröm van a hangjában, mint ha már régóta barátkoznának.

Azután azt mondja: „Hát olyan ember maga, hogy elébe kell jönni? Mi? Mért nem jön oda soh'se hozzám?”

Egészen odalépett Péter mellé és a karjába akasztotta a karját: „Gyerünk hát, sétáljunk tovább. Azt hiszi maga, hogy nem látom, hogy utánam jár és mindig rajtam a szeme? Mért nem szólított meg?”

„Mert voltak ott mindig mások is” – felelte Péter.

„Úgy-e? Hát mit bántja az magát, ha más is van ott? Egy jó napot csak köszönhetett volna?”

„Nem. Idegenek előtt szégyelltem.”

Ilona meglepetve nézett fel a Péter szemébe.

„Mit? Idegenek előtt?... Furcsa maga Péter!... Barna a szeme, ugye?”

„Barna.”

Szótlanul mentek tovább egy ideig, hanem az első sarkot már elhaladták és hallatszott a lányok fojtott vihogása.

Akkor Ilona megállt és összehúzta a fekete szemöldökét: „Megálljunk csak!”

Aztán rágt a ajkát és kisvártatva gyorsan mondja: „Forduljunk meg! Ne menjünk itt tovább. Gyerünk vissza.”

Avval sebesen húzta visszafelé Pétert.

Befordultak egy sarkon és elérkeztek egy sötét sétatertbe.

„Üljünk le erre a padra” – súgta Ilona. – „Itt nem láthat senki” – és helyet törült a kötényével Péternek.

Mikor már egymás mellett ültek, megszólalt Ilona: „Azt mondta az elébb, hogy idegenek. Hát mi nem vagyunk idegenek egymásnak?”

Péter a lány derekára tette a karját és csodálkozva nézett rá: „Mi ketten?”

Ilona halkan felkacagott és csóválta a fejét: „Hanem, hogy ez milyen furcsa!” – A kezét is a homlokára tette: „No de ilyet!” – hanem azért belehajlott Péter karjába.

Azután nagyot hallgattak, hanem Ilona meg-megcsóválta néha a fejét, mert valamin gondolkodott. Végre azt mondja:

„Magának még nem volt szeretője?”

„Te vagy az első” – felelte Péter.

„No, no!” – kacagott Ilona. – „Hát én a szeretője vagyok?”

„Azért szégyelltem mások előtt köszönni neked.”

A lány csodálkozva nézte meg Pétert, aztán hozzásimult szorosan.

„Bírsz-e majd velem te furcsa Péter? Bírsz-e majd velem?”

Aztán hirtelen eltolta megint magától és végig-végig nézte fejcsóválva, de

Holt költők társasága

hirtelen felkacagott, átölelte a nyakát, a fejét pedig lehajtotta Péter vállára: „És mióta vagyok a szeretőd? Mondd?”

„Emlékszel arra a viharra, amelyik ledöntötte a gyár kéményét? Olyan irtózatossá csend járt előtte. A gépház ablakából néztem és egyszer csak a kavargó fekete felhőkben a csapkodó hajadra ismertem. Mikor belehasítottak a villámok, az az átvillanó fehér bőröd volt. Mikor pedig beütött a villám és átrázta a testemet, akkor kifutottam hozzád a viharba. Azóta...”

Ilona behunyta a szemét: „Ilyen forró a te hangod?”

„A minap vettem fehér csonttükröt, meg fehér csontfésűt a fekete hajadnak, ha majd kibontod este. Mert este ha a szobámban vagyok, nagyon szorítja az abroncs a szívemet. De akkor azt gondolom, hogy a boruló sötétség az, hogy a fekete hajad rámborul. Addig

gondolom, amíg elszédülök. Úgy tudok aztán elaludni.”

Ilona felállt és olyan komolyan, hogy szinte szomorúan azt mondja: „Gyere Péter! Hadd bontom ki a fehér csontfésűddel a hajamat”.

Akkor Péter is felállt és megcsókolták egymást, aztán összeölelkezve hazamentek együtt.

Másnap előfoglalták Ilonát a lányok. „No hát mi volt? Mit csináltál vele? Hová mentetek?”

„Hozzá. A szeretője vagyok!” Avval hátat fordított és faképnél hagyta őket.

Idő múltott. Együtt ültek egyszer a munkások a kocsmában és ezt beszéltek:

„No nem jár többet közénk a furcsa Péter.”

„Van jó dolga!” – mondta az egyik és összenevettek.

„De meg is változtatta azt a szerelem. Nem veri már az üllőt olyan istentelenül, hogy csurogna a verejték róla.”

„De sőt, mintha munka közben is mindig hallgatódzna.”

„No, a kalapácsot se fél most már letenni, hanem ugyan ugyan siet vele.” És megint összenevettek a munkások és irigykedtek rá.

Esténként a nagy téglás udvaron Ilona várta Pétert. Csendesen várta, nem cicázott, aztán kézenfogták egymást és haza mentek. De csak némaság volt a csendességük, mint a csendesség vihar előtt.

Ha Ilona kibontott haja lobogott körülötte, az volt

Péternek a kavargó fekete felhő; ha kivillant a fehér bőre, az volt a felcikázó villám és ha megölelték egymást, az volt Péternek, mikor belerohant a viharba.

Idő múltott és egyre forróbb lett a szerelmük. Nem is gondolt már Péter gyűrűre az ujján, abroncsra a szívéen.

Éppen egy félesztendő múlva, egy szombat este hazavitték a bérüket. Hát két nagy kosár vörös patyolat rózsát vásároltak útközben és otthon rózsalevéllal hintették be a szobapadlót és az egész szobát. Rózsalevéllal vetették meg az ágyukat magasra; süppedő, hűvös rózsalevéiben feküdtek; felhőben kóválygott a részegítő illat és mint a sötét rubint izzott a kis szoba, mikor besütött a hold.

Láz gyúlt a vérükben és ölelkeztek egész éjszaka.

Mikor pirkadt a hajnal és derülni kezdett a rózsaszoba, bágyadtan heverték egymás mellett és kibámultak az ablakon. Akkor megszólalt Ilona egészen csendesen: „Pirkad a hajnal. Ugye, mintha rózsalevéllal volna tele föld is, ég is. Az egész világ nagy rózsalevéllal vetett ágyunk minékünk“.

Azután hallgatták hogyan nő és derül odakint a reggel.

Ilona azt mondja: „Milyen nagy, győzelmes csendesség van, mintha nem volna kettőnkön kívül élő a világon. Most vagyok boldog. Most! Ne mozduljunk Péter. Tedd vissza a karomra a fejedet.“

Hanem Péter nyugtalanul feltámaszkodott: „Mért csendesedtél úgy el Ilona? Ne! Ne hallgatózz! Gyer, ölelj meg inkább“.

„Nem, Péter! Hadd a fejedet a karomon. Látod, most boldog vagyok. Ha ölelkezünk, mintha dulakodnánk, hogy korlátokat törjünk le, amik köztünk vannak és mégse tudnánk egymáshoz elérni. De soh'se éreztem magam ilyen egynek veled, mint most. Mintha elsüllyedne minden, ami közöttünk van és ez a csend összerosna bennünket, mint egy nagy folyó. És mintha minket titkolna el ez a csend élet és halál elől. Te nem úgy érzed?“

Péter feltámaszkodott, de nem felelt. Ilona meglepetve és félénken nézte: „Mért nem felelsz, Péter? Hova nézel? Péter felelj, mért változott el úgy az arcod?“

Akkor megszólalt Péter: „Nem úgy érzem Ilona. Nekem összeszorul tőle az abroncs a szívémen.“

„Édes Péter, mi lelt?“

„Ha Csend rámborítja a fátylait, akkor én köröttem elsüllyed minden, mintha ködbe borulna, nemcsak az, ami közöttünk van. Akkor anyám és a harmonikás és a vén Muharos és te és minden elsüllyed, mintha soh'se éltetek volna, hanem csak álmodtam volna rólatok.“

Ilona félénken hátrébb húzódott Pétertől és majdnem sírva mondta: „Péter, Péter, hova nézel!“

„Mikor a tündér felém tárja a fátylát, akkor azt érzem, hogy örök havason élek ezer évek óta és minden bajom és örömöm csak tűnő álom volt. Akkor elmúltok mellőlem, akiket szeretlek, mintha rég meghaltam volna.“

Akkor azt érzem, hogy sohase volt dolgom emberekkel, hanem csak örök csendes tündérekkel, akik ezer évek óta szállnak és kelnek körülöttem a végtelenségben.“

Ilona arcán lassan csordultak le a könnyek. „Péter,“ – mondotta, – „nem is engem szeretsz te akkor mindennél jobban a világon.“

Úgy összeszorult erre a szóra Péter szívéen az abroncs, hogy

megmarkolta a gyűrűt az ujján: „Ilona, Ilona, mért mondsz ilyet?! Hát nem látod? Hiszen nem akarom, hogy elvegyen a csend. Azért mondtam: gyere, ölelj meg, Ilona!“

Ilona lassan csóválta a fejét és a becsukott pillái alól szivárogtak a könnyek.

Akkor hullott be hangtalanul pendülve az első napsugár az ablakon: millió porszem szikrázott benne és ezüsttel áttört fátyol volt.

Péter rettegve ölelte magához az asszonyt: „Ilona, Ilona!“

Hanem annak hátracsuklott a feje, hogy a fekete haja leomlott a vörös rózsalevelekre és a csukott pillái alól egyre szivárogtak a könnyek.

Péter hirtelen Ilona ujjára húzta a gyűrűt.

Akkor a napsugárban megjelent a tündér; ezüsttel áttört szikrázó fátylát Péter felé tárta és puha, édes mosoly vonaglott az ajkán: „Péter, add nekem a karikagyűrűt.“

Péter leeresztette az asszonyt a rózsalevelekre és az ujjára nézett, hát ott volt a gyűrű.

Feljajdult erre és ruhát is alig kapkodott magára futtában, úgy menekült ki a szobából, ki a városból és kimenekült volna a világból is.

Elkerülte most már a tanyákat is, még az országotakat is és azt mondta: „Mi kereső volnék én most már az emberek között. Kinek adhatnám most már a gyűrűmet, ha elvesztettem az anyámat is, harmonikást is, meg Ilonát is? Inkább megyek a vadállatok közé. Ha szét nem tépnek, majd csak összetöri az abroncs úgyis a szívemet.“

Úgy kódorgott Péter erdön meg réten, mint a vad és el akarta magát emészteni.

Hanem egy este nagyon csöndes vidékre ért és akkor távoli kápolnaharangszó

ütötte meg a fülét. Arra fordult arccal, mert olyan édes tiszta volt az a harangszó, hogy jól esett Péternek mint egy ital friss víz. Elindult hát a hang irányába.

Három nap meg három éjszaka ment és egyre csengett távolról halkan az édes tiszta harangszó.

Az első nap olyan néma vidékre érkezett, hogy ott a fűszál se zizzent és a lépése se hallatszott.

A második nap olyan vidékre érkezett, ahol nagy lepkék szállodogáltak, úsztak a levegőben és halkan énekeltek, hanem százszor szebben, mint a madarak.

A harmadik nap olyan vidékre érkezett, ahol a rétek teli voltak óriási virágokkal és mikor Péter elment közöttük, akkor halk kórusban énekelt az egész mezőség.

De Péter nem állott meg, hanem csak ment a távoli kápolnaharangszó után és a harmadik nap végével elérkezett egy rengeteg erdőbe...

A völgyekbe éppen belefeküdt a szomorú este. Péter felnézett, hát megpillantja a havasokat, amint szűz rózsaszínt mosolyognak le rá. Csak rajtuk felejtette Péter a szemét és nem állta meg, hogy vissza ne mosolyogjon rájuk szomorúan. A szívére pedig édes, békés bűbánat szállt.

Hát elindult Péter fel a havasba. Éjszaka lett, mire elérkezett a közepébe és éppen kisütött a hold. Visszanézett Péter, hát látja a holdvilágban a völgyet és az egész emberlakta rónaságot, melyet elhagyott, mint egy ezüst fátyolon keresztül. Sokáig nézte, aztán nem állta tovább: leült egy fatörzsre és a térdére lógatván a fejét, sírt. Sírdogált, amíg elzsibbadt, hát egyszer csak azt érzi, hogy selyempuha, hűvös-könnyű fátyol borul rá. Erre fölkapja a fejét, hát ott áll előtte a Tündér: „Isten hozott Péter, elhozta a karikagyűrűt?” avval odaült hozzá a fatörzsre.

Péter nem felelt, hanem behuntya a szemét és a fejét a tündér ölébe hajtotta. Akkor az mosolyogva följe hajlott és a hajával lágyan betakarta és az ujjáról lassan lehúzta a karikagyűrűt. Péter akkor nagy mélyet lélegzett és a szívéből lepattant az abroncs.

A völgyre és az egész ismerős emberlakta rónaságra odalent ezüst köd borult lassan. Távolodott és elsüllyedt a messzeségben.

Forrás: Nyugat, 1908, 14. Szám

Az elbeszélést Lesznai Anna rajzaival illusztráltuk.

SÓS DÓRA

KIHAGYJUK A SÖTÉT TEREPET

Piroska

Nehéz meglelni a belső nőt,
Ha disznóvér folyik keresztben az utcán.
Ütemre lihegő kutyák.
Fogpiszkáló karjain táncol a világ.
Bemocskolom húskezeimet.
Utánam véres tollak.
Kísérem haza Piroskát, gyomromban kövek.
Vízbe toccsan a fogsorom.
Magam vagyok az erdőben az erdő.
Kívülről tudom a mesét, de ronda vagyok.
Nem árt legalább a sorokat felcserélni.
Farkat és/vagy párókát is hordhatok.

szombat esti rutin

(t.d. nyomán)

zsibbadás / a szobában félhomály / a hal bénultan lebeg
egyelőre uszonyával felfele / kattán az olvasó / a fény pásztáz /
hol van a töltőm / hol a fél zokni / rohanás a zuhany alá /
elmúlt hét / telefonrezgés / a hajszárító hevülten lóg a konnektorból
alá /
a lábnyom lassan válik láthatatlanná a konyhakő hidegén /
csak úgy csupaszon viszem a talpamon tovább / pucolom a répát /
elmarad ma is a pakolás / besötétedett / epilátorozás /
az irodaházból épp ide látni / törölközőben billegek /
sárga kockából sárga kockába be / közöttünk kihagyjuk a sötét terepet
/
elnézem a túlórázót / a takarítót / a panel csalé redőnyét / a kopasz
figurát
az erkélyen cigizget / az ottmaradt karácsonyi égőt / HOPP! /
majdnem eltapostam a higanyos hőmérőt / ma este legyen piros! /
ütemre nyávog a gardrób tükör / a hal hangtompítónak használja
a vízmelegítőt / csak tudnám miért hívják sziámi harcosnak /
így csak magamban élvezem a hangomat / basszus! /
túl szűk ez a farmer / lyukas a harisnya / hol a kendő / szemembe lóg /
elkenődött / nem tudom bekapcsolni / ez nem illik hozzá / így fázni
fogok /
el fogok késni / ... egy üveg borral később: elkéstem / szexi ez a csizma
/
csak járni ne kéne benne / legyen lapos / legyen piros / legyen indulás /
napi ima: telefon pénztárca óra / lejárt a bérletem / jaj kihúztam-e /
az üzenőfalra kiírva: jó szórakozást / hűmmögök magamban /
zárom a rácsot / a kulcs megakad / a fejemhez kapok / úristen /
ma nem is szombat van

A versekhez Nagy Sára krétarajzait társítottuk

Esti

Csúcsforgalom. Jön a kuplung, megy a gáz.
 Házastársi szex, teli bevásárlókosár.
 Kéne egy út nem-haza.
 Indexlámpát gyújtok a kereszteződésben,
 Pórázon vezetnek a villanyoszlopok.
 Mert a fényhez is hozzászokhatok.
 Eloltom a kocszi szentjánosbogarát.
 Hilda pattogtat az udvaron.
 Éjjeli lepkék a reflektorfényben.
 Mikor a férjem bennem mozog, elálmosodom.
 Mikor végez, éberen fekszem.
 Gerenda hever a priccsen.

Káin tragédiája az Ember tragédiája

**Gondolatok José Saramago
Káin című regénye kapcsán**

José Saramago *Káin* című regénye, a szerzőtől megszokott szellemi és stílusbeli bravúrok ellenére profanizálásával megosztja az olvasóközönséget. Holott a nagyszerű portugál író Káin-mitosza nagyon is szerves része az Ádám-, illetőleg Káin-mitológia sok ezer éves történetének, következésképpen vizsgálunk is leginkább annak legfrissebb hajtásaként érdemes.

A Genézis 4. fejezete mesél nekünk Káinról. Ez a nevéhez fűződő (a még kiterjedtebb Ádám-mitológiától elválaszthatatlan) ősi történetek legismertebb mítosza, hiszen hajdanán ez illesztetett a kánonba. Eszerint pedig Évának két fia született: az elsőszülött Káin, majd később öccse, Ábel. Előbbi földműves lett, utóbbi juhoknak pásztora. Egy alkalommal mindkét fiú áldozatot mutatott be Istennek, aki Ábel áldozatát elfogadta, míg Káinét elutasította. Ezen felbőszülve Káin megölte öccsét – ezzel megesett az "égbekiáltó bűn": Ábel vére fölkiáltott az égbe, miáltal az Úr tudomására jutott a gonosztett (vagy talán fogalmazzunk inkább úgy: az Úr által jó előre ismert tény megerősítést nyert), a Mindenható pedig megbüntette a vétkest: megjelölte, megátkozta és száműzte Nód földjére, az Édentől keletre.

Ez a kanonizált változat. Ám emellett már a legkorábbi időkől fogva számos egyéb verzió forgott az emberek száján. Ezek közt akadnak olyan történetek, amelyek Káin fogantatását helyezik egészen más megvilágításba, mint a Teremtés Könyve, amennyiben apjaként Számáelt, az álnok kígyót, a bukott angyalt, a gonosz szellemet nevezik meg, aki voltaképpen nem más, mint maga a Sátán, vagy másik, közsímet nevén Lucifer, netán ama bizonyos Mefisztófelesz. De olyan forrásokra is lelhetünk, amelyek azt állítják, hogy mind Káin, mind Ábel a Sántától fogant. Megint mások ikreként emlegetik őket, és az az elképzelés is széles körben elterjedt volt, amely szerint mindkét fiúval egy-egy leány ikertestvért is szült Éva (így olvasható például az Ággádá című zsidó monda- és mesegyűjteményben). Középkori zsidó forrásokban még eme leánytestvérek neveire is rábukkanhatunk: a Lebóra, a Lebuda, a Kelimath, a Debóra, az Ima, a Kinan és a Klimia nevek egyaránt fellelhetők. Néhány monda-variáns a gyilkosságot sem az Istennek

a testvérek áldozataihoz való viszonyulására adott reakcióval, hanem egyéb okokkal magyarázza. A testvérgyilkosságnak az ősi mondakörben egészen pontosan négy indítéka ismeretes: "1. a két testvér áldozatának eltérő isteni fogadtatása; 2. nézeteltérés a tulajdon körül; 3. vita a Szentély helyének kérdésében; 4. Káin és Ábel harca az ikernővérekért." (Miként Szondi Lipót írja *Káin, a törvényszegő* – Budapest, Gondolat, 1987. – című művében, a 62-63. oldalon.)

És a sort szinte a végtelenségig folytathatnánk, a Káin-mitológia akár egy ágas-bogas fa, akár egy átláthatatlan, sűrű erdő, éppolyan. Kétségtelen azonban, hogy míg a fogantatás, a gyilkosság és a halál körülményeire más és más magyarázatot adnak az idők homályába vesző és a mindmáig név szerint ismert szerzők, a büntetés dolgában valamennyien egyetértenek: az Úr Káint átokkal sújtotta, megjelölte (nem másért, minthogy senki meg ne ölje!) és Nód földjére űzte. Ez a büntetés nem akadályozta meg (ellenkezőleg: részben hozzásegítette) Káint, hogy a maga módján élje az életét, sőt, utódokat is nemzzen: genealógiája hét generációt ölel fel. Az első gyilkos halálával kapcsolatos legelterjedtebb történet arról számol be, miként ölte meg őt öt nemzedékkel későbbi leszármazottja, az elvetemültségben mindenkin túltevő Lámekh...

Akárhogy is, tény, hogy a Káin-nem a gonoszság, a bűn, a megátalkodott istentelenség fajtájaként jelenik meg minden ókori szövegben.

Magától értetődő az is, hogy Káin szimbolikus alakként hosszú-hosszú időn keresztül a Bűn legsötétebb formáit testesítette meg az irodalmi (és más művészeti) alkotásokban. A keresztény szemléletet évszázadokon át meghatározta Szent Ágoston *De civitate Dei* című műve, amelyben Káin, mint a természeti és anyagi ember a Sátán, míg Ábel Isten városát jelképezi.

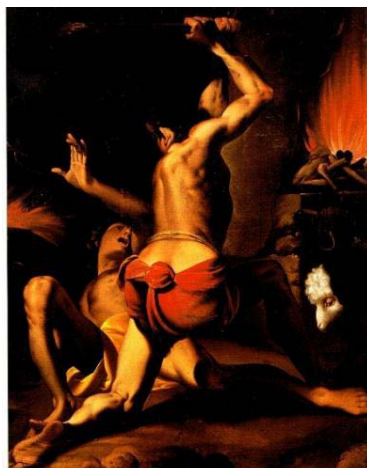
Amikor Káin irodalmi vetületéről, vetületeiről beszélünk, többnyire nagyobb látószögben kell vizsgálódnunk: az édenkerti történet, a bűnbeesés-kiűzetés momentumának elbeszéléseit kell tanulmányoznunk. Az ókeresztény szerzőktől a középkori misztériumjátékokon keresztül számos irodalmi megfogalmazása létezett a mítosznak, melyek szellemiségükben mindenképpen, narrációjukban azonban nem mindig hűek a bibliai elbeszéléshez. Magyarán: az újramesélt mítosz az évszázadok során mind jobban bonyolódik az Ószövetség változatához képest, és egyúttal lassan, de biztosan egyre jobban eltávolodik attól.

Milton *Elvesztett Paradicsom* című művében kerül előtérbe a gaz csábító, a Sátán, akit a kígyóval azonosít a szerző, míg Lamartine eposza, az *Egy angyal bukása* éppen azt meséli el, miként lázadtak fel az angyalok a Teremtő ellen, s miként vált a Sátán (Lamartine-nél Cedár) a gonoszok urává. Ugyanakkor az idő haladtával Káin mint első gyilkos mindinkább szimbólumává válik az önzésnek – de az individualizmusnak is. "Az én mítoszát mint morális mítoszt a romantika teremti meg. A felvilágosodás után az alteritás

hagyományos mítoszai fokozatosan elveszítették érvényességüket, világmagyarázó erejüket. A mítosz hatásának hatalmát ismerve, Herder óta hangoztatták a német romantikus teoretikusok, hogy egy 'új mitológiára van szükség'. Művészi programjuk szerint az 'én mitológiája' a szubjektivizált mítosz lehet, mely organikus egészzé rendezi el a világot úgy, hogy kiindulópontján és fókuszában mindig az én, az individuum moralitása, ethosza áll." – írja Máté Zsuzsanna: *Madách Imre, a poeta philosophus* (Magyar Filozófiatörténeti Könyvtár VI., Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2002.) című művénekben 136-137. oldalán.

Byron *Káin* című alkotásában már egy efféle új mitológiát kíván teremteni. A romantikára oly jellemző módon lázad a hagyományos mítoszértelmezés ellen: Káinja a hazugság és az elnyomás elleni zendülés heroikus figurája. Jóllehet nem a romantika jegyében alkotott, mégis ebbe a vonulatba illeszkedik Charles Baudelaire irodalomtörténeti jelentőségű kötetében, *A romlás virágai*-ban megjelent *Ábel és Káin* című költeménye is, melynek utolsó két sora tökéletesen jellemezhetné a romantika Káin-képét: "Kain faja, törj az egekbe / és dönts le Isten trónusát!" (In: Baudelaire, Charles: *Ábel és Káin*, Szabó Lőrinc fordítása. In: *A Romlás virágai* – Budapest, Helikon, 1967. –, 243. oldal) – Ám a romantikának nem pusztán "Káin-párti", Káint mentegető vonulata létezik. Erre szolgál kiváló bizonyságul az egyik legnagyobb romantikus szerző, Victor Hugo, akinél – írja Horváth Károly *Az ember tragédiája* szereplőinek és motívumainak bibliai és világirodalmi előzményeiről című tanulmányában (In: *Itk* 1993/3.) – "az ősbűnt nem Ádám követte el, hanem Kain testvérgyilkosságávald *A századok legenája* és *A Sátán vége* szerint is."

Továbblepve az időben a múlt, azaz a XX. századba, azt láthatjuk, hogy egyfelől továbbél a Káin alakját a sors ellen lázadó, a teremtményből önálló akarattal bíró lénnyé váló ember szimbólumaként zászlajára tűző, romantikus gyökerű hagyomány (lásd: Baudelaire), másfelől a Káin-kép egyre finomabb árnyalatokban kezd megjelenni. A megbocsátás-motívum, mi több, az áldozat-Káin

jelképe lép színre (többek között) Rainer Maria Rilke *A sápadt Ábel így beszél* című versében.

Mint az eddigiekből kitűnik, a monokróm Káin-kép, a Káin-értelmezések egysíkúsága már régen a múlté, Káin már nem csak a Gonosz, nem csak az isteni Jóság ellen fölkelő istentelen gazember lehet, de éppen úgy tekinthető forradalmi lázadónak, vagy éppenséggel szánandó, megejtő áldozatnak, vagy netán csak esendő embernek, egy alapjában véve erkölcsös, kutató, kereső lénynek – amiképpen Saramago *Káin*-jából lép elénk.

Napjaink egyik legjelentősebb prózaírója, a nemrégiben elhunyt portugál José Saramago ebben az időskori kisregényében mind a kanonizált, mind a kánonon kívül rekedt, mind az új- és legújabbkori mítoszok Káinjától sok tekintetben eltérő képet fest Ádám és Éva elsőszülöttjéről. Ez a Káin nem hősies alkat, ugyanakkor nem is velejéig romlott gonosztevő; ez a Káin csak egy gyarló, alapjában véve azonban derék, jóra való ember, aki egy dilettáns módon kísérletező, következtetlen és szeszélyes Isten kisszerű játszótérén próbál boldogulni, s miután ez lehetetlennek bizonyul, képes dacolni az Úrral és bevégezni, amit az Isten elkezdett. Saramago hőse megtudja cselekedni azt, amire Ádám képtelen volt *Az ember tragédiájá*-ban Éva viselőssége miatt, megpecsételi az emberiség sorsát: magvát szakítja az emberi nemnek...

José Saramago regénye egyébiránt nem egy tekintetben mutat rokonságot Madách drámai költeményével. Kezdve azon, hogy a portugál író is az Ádám-mitológiát dolgozza föl (műve nem Káinnal, de az Édennel veszi kezdetét, s az első oldalakon megtudjuk, hogyan üzetett ki onnan az első emberpár és hogyan születtek gyermekeik); folytatva azzal, hogy, amint Madách Imre, úgy Saramago is műve szereplőjévé teszi az Istent; egészen addig, hogy mindkét mű főhőse gyakorlatilag egy időutazás részesévé válik. Persze, a különbözőségek még a hasonlóságoknál is jelentősebbek és meghatározóbbak. Saramago Istene például igen nehezen vethető össze Madách Úr-képével, erre azonban a két mű születése közt eltelt mintegy százötven esztendő minden különösebb okoskodás nélkül is egyértelmű magyarázattal szolgál. Továbbá az sem elhanyagolható eltérés, hogy míg Madáchnál Ádám, addig Saramagonál Káin járja be – kvázi időutazó gyanánt – az emberi történelem különböző korszakait, válik ezáltal tanújává, egyes esetekben szereplőjévé jeles eseményeinek. Fontos differencia továbbá, hogy Káin sokkal szűkebb időkorlátok között mozog, mint Ádám; nem lép ki a bibliai időkből, következésképpen nem nyit világtörténelmi távlatokat.

Saramago örök vándorlásra ítéltett hőse nem csupán a térben, hanem az időben is bolyong. A bibliai korokat járja keresztül és kasul, s hosszú utazása alatt, a megtapasztalt emberi gyötrelmek hatására, szembesülvén az ember egzisztenciális magányával és a magasabb erőknek (végső soron magának az Istennek) való kiszolgáltatottságával, arra a meggyőződésre jut, hogy a Felsőbbrendű

Lény, a Teremtő tulajdonképpen csak játékszernek tekinti az emberiséget, ráadásul se nem következetesen, se nem túl odaadóan és még csak nem is szabálykövetően játszik. Mindezek miatt elkeseredésében odáig jut, hogy az Özönvíz idején, mikoris felkérkedzik a bárkára, módszeresen leszámol Noéval és családjával, miáltal az emberiség kihál, és Káin egymaga marad a földön. Olyanná válik, amilyen hajdan az apja volt, akit számos legenda tekintett megmaradt utolsóinak, s nem teremtett elsőnek...

Saramago a regény egy pontján a következő sommás ítéletet mondatja Káinnal az Úrról: "az istenünk, az égnek és földnek teremtője egy közveszélyes ámokfutó (...), egy ámokfutó, aki nincs tudatában a tetteinek." „Lám, a középkor megtettesült Gonoszából a XIX. század lázadót formált, a XXI. század pedig (Saramago által) egy pesszimista, nihilista, az Istennel hadakozó, a vele való közösséget végérvényesen megtagadó, lényegében azonban mégis erkölcsös és humánus figurát alakított...

Bene Zoltán

José Saramago: Káin. Budapest, Európa, 2011.

NYERGES GÁBOR ÁDÁM

MONDJUK, A PRÍMEK

Prím

ha lebontjuk a legapróbb részletekre,
a matematikusok ezt mindig a prímeikkel,
hát legyen, ha lebontjuk prímeikre,
csak szavak, sőt félszavak,
gesztusok, jó esetben érintések,
tán sosemvolt emlékek vannak,
csak kézírása
sziluettje,
szemszíne,
hajszíne,
illata,
neve,
de, ha jobban szemügyre vesszük,
igazából nincs is olyan, hogy szerelem.

Tényleg mi

az egyetem előtt álltam s néztem
mikor mint csapzott vadmadarak
egy tucat kínai vagy japán
rohant át az I épület felé
azért tudni kéne megkülönböztetni az embereket
különben tényleg mi marad

Himnusz az Átlaghoz

„No alarms and no surprises / please“

(Thom Yorke)

Ó, közönséges Átlag!
Ha tudnád, hányan vágnak
rád, hányan reménylenek...
kutya, macska, két gyerek,
papás-mamás, kisbabás,
jó környéken kis lakás,
használt autó, jó meló,
Júlia és Rómeó-
nak számtani közepe,
lassú víznek közege!
Vajon meddig invitálsz,
ó, szép Mediokritász,
mozdulatlan végtelen,
míg én neved éltetem?
Átlag! Átlag! Átlag! Át-
veszem én az átlagát
bárkinek, ki átlagos,
s mint e vers, nos, hát lapos.

A madarak lenyelték

a jegyzetem szélére
ahhoz a részhez, hogy
„a hatás fontosabbá
vállik a jelentésnél“,
rajzoltam Dórinak
egy szivecskét,
mert megkérdezte,
mit jelent, hogy
„a madarak lenyelték
a hangot“
nem tudom, észrevette-e,
de átsatiroztam

Szerelem

az a lány aki (már nem is emlékszem,
milyen árnyalat) világos blúzban
és fodros, fehér nyári szoknyában
ült a nemrég bezárt antikvárium
helyén nyitott zöltségessel szemben
lévő ház küszöbén a szemerkélő esőben
és egy vastag könyvet olvasott teljesen
magábafeledkezve

★

persze elfelejtettem megkérdezni, kitől mit
pedig fontos lett volna

Amúgy

egy irodalomórán
egészen kicsöngetésig fogta a kezem
mikor azt hittük épp bántanak
és mindig megkötötte a sálamat
hosszú íméleket váltottunk a szerelem elvi lehetetlenségeiről
én pedig átkaroltam mikor kellett neki alibi pasas
és azt mondta kikaparná annak a vak tyúknak a szemét
amiért nem akart velem
én meg részletesen dicsekedtem neki minden neurózisommal
mert már akkor is erekcióm volt a gondoskodástól
és a gimnázium utolsó heteiben
fogadásból szerelmespár voltunk hogy olyan is legyen
most meg ha szóba kerül igyekszem nem jól emlékezni a nevére
amúgy is leépítettem akkoriból (is) az összes barátomat
a vak tyúkkal azóta (is) jóban vagyunk naponta megyünk el
egymás mellett köszönünk hogyvagyunk kávézunk
kedves csaj amúgy

Mégiscsak

Félek, hogy nem nagyon foglak szeretni
és félek, hogy te ettől majd talán még jobban,
aztán majd taníthatsz folyton szeretni,
de nem jól, hogy lehessek még hozzád méltatlan.
Félek, hogy téged spóroltak a lusta
évek apránként, lassacskán és megfontoltan
de mi van, ha mégis én voltam lusta,
s hiába hiányoztál, belőled folyton van?
Félek, hogy nem vadultam még el tőled,
vagy rossz leszek és majd épp ezért jól alakul,
hogy már kezdetnek rögtön elválok tőled
s így végül mégiscsak megtalálalak valahol.

A versekhez G. Horváth Boglárka festményeit társítottuk

Irodalmi Jelen Könyvek 2011

Nyitott ajtók

Az Irodalmi Jelen egypercesnovella-
pályázatának díjazott és legsikeresebb
írásai

Hegyi Botos Attila

rögnyiÉg

Személye lényegtelen.
Fa teremője, vagy gyümölcsének szakítója?
Könyv létrehozója, vagy Te, aki fölnyitod.
Egyedül mozdulat
Egészsége, ismétелhetetlensége számít;
Értelmezni van idő.
Hajolj egészen közel Teremtéshez,
Szépségét viseld
Ott, hol leginkább fáj.

Szerkesztőség
és kiadó:
310085 Arad,
Eminescu utca
55-57. szám,
tel.:
0040/257/280-751,
0040/257/280-596 (fax),
http://
www.irodalmijelen.hu,
ij@irodalmijelen.hu.

ISSN: 1584-6288

Főszerkesztő: Böszörményi Zoltán
Mányoki Endre (Főmunkatárs), Weiner Sennyei
Tibor (Vers), Boldog Zoltán (Kritika, Interjú),
Laik Eszter (Helyszíni tudósítás), Szócs Tekla
(Fotó).

Olvasószerkesztő: Hudy Árpád
Főszerkesztő-helyettes: Bege Magdolna

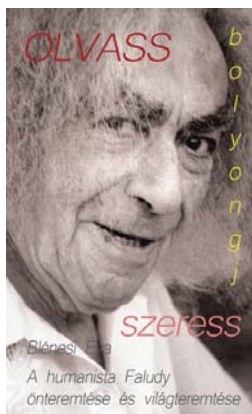
Kiadja
az Occident Média Kft.

A borítón: Harangozó Ilona festménye

Aki gyerekként ült a sparhelt melletti kisházban órákon át, hallgatta a tollfosztó asszonyok egymásba fonódó meséit, aki ott lehetett kukoricahántáskor az egymást követő őszi estéken és egyszerre hallotta a mesélő asszonyokat és a hersegő kukoricacsuhé hangját, emlékszik rá, a történetek alatt többnyire a furfangos teremtmények izzott (trükkös nők és férfiak szex előtt, közben, után). Aki belekóstolt a nagy népi játék eredeti változatába, tudhatja, hogy a mese nem feltétlenül az Ezeregy éjszaka, A csodaszarvas, a Mesék az igazságos Mátyás királyról, A róka meg a holló, netán A rendíthetetlen ólomkatona. A mese a mindenség ajtaja, a mindenség pedig a férfi és a nő, az ő viszonyrendszerük. Hargitai Ildikó szerencsés kézzel nyúlt vissza az írásbeliség előtti felnőttmesék erotikus világába. Az olvasó mosolyog, nevet, felszisszen, elképed, hogy no, még ez is? (Onagy Zoltán)

Hargitai Ildikó Likkból lött leány

Blénesi Éva:

Olvass, bolyongj, szeress

**A humanista Faludy
önteremtése és
világtéremtése**

Weiner Sennyey Tibor: A VÁNDORLÓ KIRÁLYSÁG

